

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Första kammaren.

Nr 23.

Lördagen den 13 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Löfgren* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 241, angående tjänstårsberäkning för tillförordnade folkskolinspektören Knut Bernhard Kjellmark för uppflyttning i högre lönegrad;

nr 242, angående understöd från småskollärares m. fl. åldersunderstödsanstalt åt förra småskolläraryninnan Henny Josefina Andersson;

nr 243, angående understöd åt vissa småskollärarynkor;

nr 249, angående försäljning av ett område av Östkindis häradsallmanning Kolmården nr 1;

nr 258, angående anslag å tilläggsstat för år 1918 under nionde huvudtiteln för undersökning av vissa mineralfyndigheter;

nr 263, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m.;

nr 264, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärf av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri;

nr 265, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter; samt

nr 266, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 252, angående understöd i vissa fall åt sådan värnpliktiga familj, som fullgör tjänstgöring till rikets försvar.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 255, angående försäljning av en kronan tillhörig fastighet i Landskrona, hänvisades denna proposition till jordbruksutskottet.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtande nr 11, statsutskottets utlåtande nr 44 och jordbruksutskottets utlåtanden nr 42—46.

Vid föredragning av jordbruksutskottets memorial

nr 47, i anledning av remiss från första kammaren av väckt motion angående ändring av 6 § i förordningen om jordägares rätt över vattnet å hans grund, och

nr 48, i anledning av remiss från andra kammaren av väckt motion om upphävande av 6 § i förordningen om jordägares rätt över vattnet på hans grund och lagrummets ersättande med bestämmelser av annat innehåll,

bifölls vad utskottet i dessa memorial hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets utlåtande nr 34, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om häradsrätts sammansättning vid handläggning av vissa mål och ärenden m. m. dels ock i anledning därav väckt motion.

Genom en den 18 januari 1918 dagtecknad proposition, nr 4, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här framlagda förslag till

1) lag om häradsrätts sammansättning vid handläggning av vissa mål och ärenden,

2) lag om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradssting,

3) lag om ändrad lydelse av 5 § 1 i förordningen om nya växelagens införande och vad i avseenden därå iakttagas skall den 7 maj 1880, samt

4) lag om kungörande av tiden för tings början och avslutande m. m.

I samband med denna proposition, vilken hänvisats till lagutskottet, hade utskottet till behandling förehått en i anledning av propositionen inom andra kammaren väckt motion, nr 307, av herr *Hansson* i Mora-Noret, *Hage* och *Johansson* i Sollefteå.

Utskottet hade i förevarande utlåtande avfattat sin hemställan under tre med A, B och C betecknade punkter, av vilka punkten A innehöll fyra lagförslag.

I fråga om sättet för detta utlåtandes föredragning yttrade

Herr *Gezelius*: I avseende å föredragningen av lagutskottets utlåtande nummer 34 hemställer jag, att detsamma må företagas

till avgörande punktvis och de första och sista i punkten A behandlade lagförslagen paragrafvis med promulgationsstadgande, ingress och rubrik sist, varefter utskottets hemställan föredrages, *att* vid behandling av 1 § i första lagförslaget överläggningen må omfatta utlåtandet i dess helhet, *att* lagtext ej må behöva uppläsa i vidare mån än sådant av någon kammarens ledamot begäres, samt *att* för den händelse något av lagförslagen kommer att i en eller annan del återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att, vid ärendets förnyade behandling, i avseende å de delar, som blivit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som kunna föranledas av ifrågasatta ändringar i återförvisade delar.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten A.

I denna punkt hade utskottet på anförda skäl hemställt, att riksdagen, med förklarande, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga förslag till lagar om särskilda tingsammansåttnaderna för handläggning av vissa mål och ärenden m. m., så lydande, som utlåtandet visade.

I en vid utlåtandet fogad reservation hade herr *Tisell* förklarat sig på återropade grunder anse, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition nr 4 icke måtte av riksdagen bifallas.

Utskottets förslag till lag om särskilda tingsammansåttnaderna för handläggning av vissa mål och ärenden.

Lagförslag om särskilda tingsammansåttnaderna för handläggning av vissa ärenden.

1 §.

Denna paragraf lydte sålunda:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Vid handläggning av mål eller ärende, som här nedan sägs, vare häradsrätt domför, ändå att ej flera än tre av nämnden äro i rätten närvarande. Dessa mål och ärenden äro:

1. mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej är belagd med svårare straff än

(i utskottets förslag:)

I tingslag, där Konungen med hänsyn till ortsförhållandena så prövar nödigt, skall häradsrätten under eller mellan de lagtima tingen, dock ej å eller i omedelbart samband med allmän rättegångsdag, hålla sammanträde för handläggning allenast av mål och ärenden av följande slag:

1. mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej är belagd med svårare straff än

Lagförslag
om särskilda
tingsammans-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

böter, dock ej mål däri enskild målsägande finnes;

(Forts.)

2. växelmål samt mål angående återgångsfordran på grund av check;

3. andra mål angående penningfordran, som ej avser skadestånd, där grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst tydligt och fullständigt angivits i stämningen eller i bilagd räkning, med iakttagande dock av vad här nedan i 2 § stadgas;

4. mål angående gäldenärs försättande i konkurs samt angående boskillnad;

5. ärenden, som avses i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden, med undantag dock av ärenden angående tillsättande eller entledigande av förmyndare eller av god man för frånvarande delägare i dödsbo;

6. andra ärenden, som genom ansökning eller annorledes komma under behandling av rätten, med undantag av ansökningar om omyndighets- eller myndighetsförklaring och om rättens samtycke till försäljning, skifte eller inteckning av omyndigs eller frånvarande dödsbodelägares fasta egendom.

(i utskottets förslag:)

böter, högst femhundra kronor, dock ej mål av beskaffenhet att talan däri kan föras av målsägande;

2. växelmål samt mål angående återgångsfordran på grund av check;

3. andra mål angående penningfordran, som ej avser skadestånd, där grunden för fordringen och tiden för dess tillkomst tydligt och fullständigt angivits i stämningen eller i bilagd räkning;

4. mål angående gäldenärs försättande i konkurs samt angående boskillnad;

5. ärenden, som avses i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden;

6. ärenden angående årsstämmning, dödförklaring, vittnesförhör rörande tillkomsten av skriftligt testamente, föreläggande att söka lagfart eller att ingiva boupp-teckning, avläggande av domar-ed, stämmingsmannaed och sådan ed, som avses i 21 § skiftesstadgan, samt ärenden angående sådant medgivande, som omförmäles i 3 eller 4 kap. i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad.

Vid sammanträde, som ovan sägs, vare häradsrätten domför, ändå att ej flera än tre av nämnden äro i rätten närvarande.

Mål, varom här ovan förmäles, må allenast första gången det förekommer handläggas å sam-

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

mantråde, som avses i denna lag. Därvid må jämväl i målet väckt genstämmingstalan komma under behandling.

Lagförslag om särskilda tingssammanträden för handläggning av vissa ärenden.

(Forts.)

Herr statsrådet Löfgren: Herr talman, mina herrar! I den föreliggande frågan, som rör sammansättningen av häradsrätt vid handläggning av vissa enklare mål och ärenden, har ju ett så gott som enhälligt lagutskott visserligen godtagit principerna i Kungl. Maj:ts förslag i ämnet, men lagutskottet har också samtidigt gjort betydande avvikelser från Kungl. Maj:ts förslag.

Den nu framlagda kungl. propositionen har som bekant helt och hållet byggts på ett under en annan regering inom justitiedepartementet utarbetat förslag med iakttagande av de ändringar, vilka blivit en följd av lagrådets vid granskning av förslaget mot detsamma framställda anmärkningar. Lagutskottet åter har, åtminstone i fråga om utgångspunkten närmare anslutit sig till ett tidigare inom justitiedepartementet utarbetat lagutkast. Gent emot ett nästan enhälligt lagutskott skall jag visserligen icke hålla på, att Kungl. Maj:ts förslag bör antagas oförändrat. Men däremot är jag angelägen att något angiva de synpunkter, som varit bestämmande för den kungl. propositionen i vissa punkter, där lagutskottets utlåtande enligt min mening är på ett mindre lämpligt sätt avvikande från samma proposition, samtidigt med att jag villigt erkänner, att lagutskottets förslag i vissa andra delar synes mig innebära bestämda förbättringar i det framlagda lagförslaget.

Sedan jag sålunda berört några av de synpunkter, som legat till grund för de särskilda bestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag, vill jag emellertid också något beröra en del farhågor, som låtit höra sig såväl i den offentliga diskussionen som ock i en vid utskottsbetänkandet fogad, av en förstakammarledamot avgiven reservation, farhågor, som jämväl hava till en del framskymtat i lagutskottets här föreliggande motivering och som i någon mån kanske föranlett lagutskottet att komma till den modifierade ståndpunkt, lagutskottet i vissa hänseenden intagit.

Vad man först och främst genom den ifrågavarande lagstiftningen velat ernå, är ju att tillmötesgå önskningarna i en riksdagskrivelse av år 1915, som avsåg att söka få till stånd större skynsamhet vid handläggningen av mål vid häradsrätterna, detta närmast å orter med en mera sammanträngd befolkning. Härvid tänkte riksdagen närmast på angelägenheten av en snabbare behandling av rena ansökningsärenden, frågor om lagfart, inteckning o. d. och i skrивelsen antyddes jämväl lämpligheten av att vissa enklare polismål kunde avgöras genom samma förfarande som dessa ansökningsärenden. Vid utarbetandet av det till grund för den kungl. propositionen framlagda förslaget tog man emellertid med även andra mål än nu angivna nämligen bötesmål i allmänhet, växel mål samt van-

Lagförslag
om särskilda
tingssamman-
träden för
handläggning
av rissa ären-
den.

(Forts.)

liga fordringsmål. Det skall sålunda icke förnekas, att lagförslaget gått utöver ramen för vad riksdagen begärt. Men den nuvarande regeringen hade så mycket mindre anledning att taga avstånd från det inom justitiedepartementet i förevarande ämne redan utarbetade förslaget som regeringen, och särskilt jag för min del, ansåg det vara en god sak att få så många enklare mål som möjligt handlagda genom ett mera enkelt förfarande än det som nu gäller. Den större skyndsamheten i handläggningen av dessa enklare mål vill nu förslaget vinna genom hållande av tätare tingssammanträden. Och man har, då det icke ansetts behövt eller lämpligt att härför besvara hela nämnden med inställelse, för dessa slags mål nedsatt nämndemännens antal till tre. I båda dessa avseenden äro alltså propositionen och lagutskottets förslag lika.

De skilja sig åter särskilt i två hänseenden. Under det nämligen propositionen går ut ifrån, att den särskilda handläggningen av enklare mål och anökningsärenden skulle förekomma både mellan de allmänna sammanträdena och i direkt samband med dessa, har lagutskottets förslag förutsatt, att dessa ting med tremansnämnd, såsom de kallats, skulle kunna förekomma endast mellan och således icke i samband med de allmänna sammanträdena. Denna skiljaktighet måste säkerligen anses äga rätt stor betydelse, då det gäller att bedöma, i vilka avseenden det ena eller det andra förslaget bäst tjänar det syfte man med detsamma velat ernå. Den andra huvudsakliga skillnaden består däri, att enligt propositionen kan med vissa undantag ett mål helt och hållet handläggas vid tremansnämndsting; i växel- och bötesmål med flera ärenden skulle enligt propositionen vid tremansnämndstinget vittnesförhör kunna äga rum, man skulle kunna uppskjuta målet — därest handläggningen därav icke medhunnits vid första rättegångstillfället — antingen till ett allmänt sammanträde eller till ett annat tremansnämndsting, och man skulle kunna avkunna dom i målet vid ett tremansnämndsting icke blott när målet vore så enkelt, att det kunde slutligen avgöras vid första rättegångstillfället utan jämväl vid ett senare sammanträde med tre nämndemän. Undantag har i propositionen endast gjorts för vanliga fordringsmål, i fråga om vilka man ansett sig icke böra vid tremansnämndsting avgöra målet, när uppskov begärts och beträffande vilka mål man icke tillåtit vittnesförhör. Skillnaden mellan propositionen och lagutskottets förslag är alltså, att det, som är undantag enligt propositionen, har blivit regel enligt utskottets förslag, utom såtillvida, att vittnesförhör enligt utskottets förslag alltid skall kunna förekomma vid första rättegångstillfället. Men i övrigt har tremansnämndstingets befogethet i hög grad begränsats genom lagutskottets förslag. Intet mål får enligt detta förslag handläggas på tremansnämndsting annat än vid första rättegångstillfället. Blir det uppskov, skall målet alltid handläggas på allmänt sammanträde.

Hur komma nu dessa förändringar att verka på den skyndsamhet, man velat vinna genom den nya anordningen? Jag tänker mig att om sådan särskild handläggning med allenast tre nämndemän fått förekomma både mellan de allmänna sammanträdena och i samband

med dessa och att om målen och ärendena, varom här är fråga, kunnat fullständigt handläggas vid särskilt sammanträde utan att behöva uppskjutas till allmänt, skulle skyndsamheten i avgörandet av dessa mål och ärenden och för övrigt skyndsamheten i allmänhet vid handläggningen av de hos häradsrätten anhängiga mål ha i hög grad befrämjats. Hade man på sammanträdena med tremansnämnd kunnat erhålla fullständigt avgörande i målet liksom nu på ett allmänt sammanträde, tror jag, att det blivit regel, att man instämt dessa mål till sammanträden med tremansnämnd. Förste notarien skulle till stort antal hava handlagt de enklare målen och domaren vid de allmänna sammanträdena hade kunnat mera helt ägna sig åt de viktigare målen. Ett snabbare avgörande även av sistnämnda mål skulle härigenom ha gynnsamt påverkats.

*Lagförslag
om särskilda
tingsamman-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den*
(Forts.)

Så tänkte man sig, att resultatet skulle bli med den anordning, som i propositionen föreslagits. Hur blir det nu genom antagande av utskottets förslag? Jo, dels blir följderna av detta förslag, att tremansnämndstingen förekomma mindre ofta, dels äro de inskränkta i sin befogenhet över hela linjen. Visserligen har man fått rätt att hålla vittnesförhör vid första rättegångstillfället, men som var man vet, betyder detta mindre, ty vittnesförhör föranleder i och för sig nästan alltid uppskov. Förekommer det vittnesförhör i målet vid första handläggningen, så blir det nästan alltid uppskov till ett allmänt sammanträde, och följderna av detta uppskov blir ofta nog den, att målet kommer att handläggas av en helt annan domare och med helt annan nämnd än de, som sutto vid tremansnämndstinget.

Dessa tremansnämndsting komma med lagutskottets förslag huvudsakligen att syssla med tre slags ärenden och mål: först och främst lagfarts- och in-teckningsärenden, vidare klara och erkända ordningsförelser, däri åklagaren icke väntar sig något bestridande av svaranden, och slutligen växel- och checkmål av så enkel beskaffenhet, att de avdömas treds-kovis eller däri erkännande kan väntas.

Arbetet för domare och fullsatt nämnd vid allmänt sammanträde torde däremot icke komma att underlättas i samma mån som om man fått behandla till slut det stora flertalet enklare mål icke endast mellan tingen utan också på särskilda tremansnämndsting i omedelbart samband med ett allmänt sammanträde.

Ehuru jag således icke tror, att tremansnämndstingen enligt utskottets förslag få väsentligen annan betydelse än såsom s. k. inskrivningsting, så är detta å andra sidan intet annat än vad riksdagen på sin tid begärde i 1915 års riksdagsskrivelse. Det som begärdes i denna skrivelse är däremot icke fullt så mycket som propositionen åsyftar. Men då riksdagen genom sitt utskott nu förklarat sig åtnöjas med att få vad riksdagen själv begärt, skall det icke falla mig in att hålla på Kungl. Maj:ts förslag framför lagutskottets.

Emellertid vill jag erinra om en annan sak. Det var icke blott större skyndsamhet i handläggning av mål vid häradsrätterna som man velat vinna med det framlagda förslaget, utan även något annat. Riksdagen har nämligen i en tidigare skrivelse av år 1906 påyrkat

Lagförslag
om särskilda
tingsammans-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

(Forts.)

åtgärder dels för att inskränka de ordinarie häradshövdingarnas tjänstledighet, särskilt i fråga om hållande av ting, och dels för att skärpa fordringarna för erhållande av landshövdingeförordnande.

Man har länge anmärkt på, att de unga juristerna allt för tidigt finge den viktiga funktionen att i svårare mål vara ordförande i häradsrätt vid de allmänna tingsammansträdena. Propositionen har tagit fasta på detta förhållande, men har också haft att räkna med det faktum, att man, för att under nuvarande förhållanden vinna en tillfredsställande rekrytering vid häradsrätterna, måste bereda de unga juristerna möjlighet att under tjänstgöring därstädes erhålla tillräckliga meriter för sin vidare verksamhet.

Man hade då tänkt sig, att utbildningen av de unga juristerna skulle ske gradvis på det sätt, att tingsbiträdet först finge prövas i enklare uppgifter och alltså till en början vara ordförande vid tremansnämndsting. Sedan han suttit som ordförande vid ett större antal sådana, skulle han få förordnande som ordförande vid allmänt tingsammansträde. Nu är det givet, att ju enklare tremansnämndstingen bliva, ju mindre maktpåliggande de mål äro som komma dit, och ju mindre befogenhet som domaren har att avgöra dessa mål, desto mindre merit blir det att hava hållit tremansnämndsting. Eftersom nu tremansnämndstinget enligt lagutskottets förslag fått en enklare struktur än enligt den kungl. propositionen, så innebär hållandet av tremansnämndsting icke heller så mycket i meritväg genom antagande av utskottets förslag som enligt propositionen. Och vidare hade det gått dubbelt så fort att samla dessa meriter vid tremansnämndstingen, om man haft rätt att hålla sådana både i samband med och emellan de allmänna sammanträdena. Nu kommer det sålunda för en ung jurist att behövas dubbelt så lång tid som man beräknat för att få ihop ett visst antal tremansnämndsting. Lagutskottets förslag synes mig därför i detta hänseende icke utan vidare lika ändamålsenligt som den kungl. propositionen.

Jag tror dock, att den olägenhet, man ansett bliva förknippad med ett antagande av lagutskottets förslag i denna punkt, skall kunna övervinnas. Det bör kunna ordnas så med arbetsfördelningen mellan den ordinarie domaren och biträdet, att biträdet får sitta som ordförande vid allmänna sammanträden med fullsatt nämnd men då blott med rätt att handlägga dessa enklare mål, som eljest skulle ha gått till tremansnämndsting.

Jag ber således att utan avseende på anmärkningar, som kunna göras, få uttala den livliga förhoppningen, att lagutskottets förslag måtte av riksdagen godtagas.

Samtidigt tillåter jag mig dock att med några ord bemöta de anmärkningar, som riktats mot förslaget ur rent principiell synpunkt. Jag avser härvidlag först och främst vad som anmärkts av herr Tisell i hans reservation och av åtskilliga med honom i den offentliga diskussionen, anmärkningar, vilka hämtats ur föreställningen, att det föreliggande förslaget vore ett led i det systematiska förberedelsearbetet för den väntade stora processreformen, och att riksdagen efter hand komme att genom antagande av dessa partiella förslag bin-

das vid en viss slutlig lösning av denna processreform. Det är på vissa rätt så skilda håll en icke ovanlig föreställning, att processkommissionen består av några illfundiga medicinmän, som hava till uppgift att truga på regering och riksdag sin blivande processreform i giftiga smådoser.

Lagförslag
om särskilda
tingsamma-
nträden för
handläggning
av vissa ören-
den.

(Forts.)

Jag ber först att få tillbakavisa sistnämnda föreställning såsom alldeles oriktig. I de fall, då processkommissionen sysslat med lagförslag på processrättens område, har detta uteslutande varit på initiativ av den ena eller andra regeringen, och regeringarna ha i sin ordning handlat på framställning av riksdagen. Den nu sittande regeringen har lika litet som någon föregående lämnat ifrån sig sitt initiativ på processrättens område åt processkommissionen. Och vad särskilt det föreliggande förslaget beträffar, så är initiativ till detta taget av riksdagen, som i den skrivelse, jag omnämnt, begärt att få en lagstiftning av detta innehåll. Men naturligtvis är det av största värde för en regering att uppgöra partiella reformförslag inom processrätten i samråd med processkommissionen. Man måste nämligen se till, att varje påbyggnad i rättegångssystemet icke blott är en naturlig utveckling på det gamlas grundval utan också något så när stämmer överens med allmänt gällande nutida rättsprinciper.

Den ärade reservanten, herr Tisell, fruktar, säger han, detta förslag såsom en förberedelse »för den processreform, som kommissionen ämnar framlägga, och som av åtskilliga uppgifter att döma mindre kommer att bygga på nationell grund än bliva en sammanfattning av moderna utländska processordningar». Så yttrar herr Tisell.

För min del kan jag icke uttala mig om de uppgifter, som ligga till grund för det omdöme, herr Tisell ansett sig kunna låta framskymta rörande en blivande processreform. Men vad jag bestämt vågar påstå, det är, att här föreliggande lagförslag, även i sitt ursprungliga skick, icke blott överensstämmer med alldeles obestriddigen gällande moderna rättsprinciper utan också förträffligt låter inpassa sig i vårt gällande rättssystem. Det lär nämligen icke kunna förnekas, att all modern och för övrigt även äldre processrätt strävar mot att behandla enklare mål och ärenden genom ett enklare förfarande. En utveckling i denna riktning är för övrigt förutsättningen för att få dessa mål någorlunda billigt och skyndsamt behandlade.

Men samtdigt bygger detta lagförslag »på nationell grund» därför att det tager nämnden *med*, låt vara att nämndemän föreslås till nedsatt antal i dessa enklare mål och ärenden. Det är väl icke underligare att hava tre nämndemän i rätten i dessa enklare mål än att hava två i skiftesmål och vissa synemål, som dock kunna vara synnerligen invecklade.

Men i detta sammanhang förekommer motståndarnas viktigaste principanmärkning mot förslaget. Denna anmärkning har framburits i tidsskrifter och i övrigt i pressen och har nu upptagits i något annan form av herr Tisell här i kammaren, då herr Tisell beklagar, att förslaget skulle ställa »på avskrivning» — — »nämndens uråldri-

Lagförslag
om särskilda
tingsammans-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

(Forts.)

ga och traditionella betydelse». Man skulle ju av denna reservantens omtanke om nämnden vilja sluta sig till, att han hyste farhåga för en minskning av nämndens inflytande i dessa mål. Men tvärtom: reservanten säger sig frukta »nedsättandet av antalet nämndemän till tre och samtidigt därmed följande inskränkning av den lagkunnige domarens inflytande på domen». Gent emot denna farhåga kan man dock fråga sig, hur våra fäder, som alls icke anfäktats av någon alltför nymodig processkommission, vågade sig på att ge säte och stämma åt allenast två nämndemän i de av mig berörda långt viktigare skiftes- och synemålen.

Motståndet mot förslaget har också rests från en annan sida, nämligen från dem som äro angelägna om att bevara och om möjligt stärka lekmannelementets styrka och inflytande gent emot domaren och som med denna utgångspunkt se en fara för avvikelse från principen, genom att en del mål skulle undanryckas från behandling av sjudmansnämnd. Dit höra professor Kallenberg och en författare, som uppträtt i tidskriften »Tiden».

Ingenting kan vara regeringen mera främmande än att i minsta mån vilja rubba på nämndens ställning i svensk processrätt. Men något sådant är heller icke innebörden i föreliggande förslag. I själva verket beror nog hela denna uppfattning, att lagförslaget skulle innebära ett ingrepp i nämndens ställning, på en djupgående missuppfattning i två skilda avseenden. Man förbiser på detta håll vad reservanten i denna kammare emellertid insett, nämligen att en inskränkning av antalet nämndemän i vissa mål snarast innebär en förstärkning i dessa mål av nämndens inflytande över domaren. Det är det ena förbiseendet. Men det andra förbiseendet är det, att vill man verkligen vara säker på att bibehålla den stora häradsnämndens inflytande på rättsskipningen, så måste man laga att häradsnämnden får ägna sin tid och kraft åt de verkligen viktiga och maktpåliggande värven inom våra häradsrätter. Detta syfte vinnes emellertid bland annat just genom att taga bort enklare mål från den större nämndens behandling i den utsträckning detta är möjligt.

Det är därför, herr greve och talman, med det bästa samvete även gent emot våra häradsnämnder såsom folkets företrädare vid rättsskipningen, som jag biträder lagutskottets förslag.

Herr von Sydow: Då jag deltagit i förevarande ärendes behandling inom lagutskottet och jag i viss mån intager en annan ståndpunkt än den, som kommit till synes i utskottets betänkande, skall jag anhålla att här få yttra några ord.

Jag ber då att i anledning av herr statsrådets och chefens för justitiedepartementet anförande få säga, att i själva verket hade nog den kungl. propositionen långt flera sympatier inom utskottet än som kommit till synes i utskottets betänkande. För min del har jag ingenting emot de av utskottet föreslagna bestämmelserna i och för sig. Jag tror, att de äro praktiska, och att genomförandet av dem kommer att till en viss grad medföra en snabbare och enklare

rättsskipning än hittills. Men i likhet med herr statsrådet beklagar jag den starka beskränning av den kungl. propositionen, som skett inom utskottet. Det synes mig uppenbart, att i samma mån som man reducerar användningen av den föreslagna enklare ordningen för rättsskipning, i samma mån reducerar man också gagnet av densamma. Jag måste säga, att de skäl utskottet anfört till stöd för den föreslagna starka inskränkningen i användningen av tremansnämndstingen förefalla mig mycket svaga. Herr statsrådet har också i viss mån bemött dem.

Lagförslag om särskilda tingsammansättningen för handläggning av vissa ärenden.
(Forts.)

Det första skälet är, att man befarar, att ett bifall till den kungl. propositionen skulle kunna prejudicera en blivande rättegångsreform. Jag har svårt att förstå, huru detta skulle vara möjligt. Ty då man bestämmer sig för ett nytt rättegångssystem, är det ju icke svårare att övergå till detta, om man har endast häradsrätter med sju nämndemän än om man har häradsrätter dels med sju och dels med tre nämndemän. Man skulle ju även enligt utskottets förslag i vissa fall hava en häradsrätt med tre nämndemän. Alltså synes mig ändringen icke i det avseendet medföra något prejudicerande av rättegångsreformen.

Det har också sagts i utskottsbetänkandet, att det skulle vara betänkligt att förminska lekmanneelementet så mycket, som föreslagits. Nu är det så, vilket herr statsrådet även påpekat, att man visserligen genom Kungl. Maj:ts förslag i de nya häradsrätterna minskat nämndemännens antal, men i samma grad har man ökat deras betydelse. Det är ofrånkomligt, att i en häradsrätt, där tre nämndemän kunna överrösta domaren, var och en av dem har större betydelse än i en häradsrätt, där det skall vara sju för att kunna överrösta domaren. Detta skäl är icke heller hållbart.

Jag beklagar den starka inskränkning i den kungl. propositionen, som gjorts av utskottet även av ett särskilt skäl, nämligen med hänsyn till den viktiga frågan om tingsbiträdenas ställning, en fråga, som kanske ligger något vid sidan om denna sak, men som berörts i utskottets betänkande och även av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet. Enligt min tanke är det ett alldeles ofrånkomligt behov att ordna frågan om dessa tingsbiträdens ställning. Sådant förhållandet nu är, är det en anomal, något, som är egendomligt för Sverige och som varat alldeles för länge och icke borde få fortvara. Här kommer en ung jurist som biträde åt den ordinarie domaren: han har icke någon tjänstemannaställning alls, den ena dagen är han ett privat biträde, men den andra dagen sitter han och rannsakar och dömer i livssaker och handlägger de allra viktigaste mål. Nu skulle man, ifall den kungl. propositionen hade blivit bifallen, hava fått en lämplig övergångsform; de unga juristerna hade fått öva sig i handläggandet av mål och ärenden på tremansnämndsting och därigenom fått någorlunda god övning, så att de sedan skulle kunnat användas vid större ting. Herr statsrådet ställde i utsikt, att man, även om utskottets förslag bifölles, skulle kunna få en liknande anordning genom särskilda förordnanden för de unga juristerna att handlägga enklare mål; men jag undrar, om

Lagförslag
om särskilda
tingsammans-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.
(Forts.)

denna utväg i någon större omfattning kommer att anlitas. I varje fall blir det beroende på de ordinarie domarne, ifall de vilja söka partiell ledighet eller icke. Det synes mig, att man icke bör vänta för mycket härav.

Det är för mig uppenbart, att frågan om tingsbiträdenas ställning icke kan på lämpligt sätt ordnas utan ekonomiskt ingripande ifrån statens sida, och det skulle vara vida lättare, ifall man gäve dessa unga jurister en permanent tjänstemannaställning genom att de bleve första notarier med rättighet att handlägga sådana mål, som förekomma vid ting med tremansnämnd. Då man förspillt denna möjlighet har man försvårat utsikterna att få statsanslag till biträden. Men detta är nödvändigt, ty utan statsingripande kunna domarne snart icke få några biträden, ehuru dessa i själva verket äro nödvändiga för rättsskipningen.

Herr greve och talman! Jag är alltså, som framgår av mitt yttrande, icke belåten med den starka inskränkning i tremansnämndstingens användning, som lagutskottet föreslagit; men då utskottets förslag ändock är ett steg i den rätta riktningen — och det skulle vara fullkomligt lönlöst att här påyrka en återgång till den kungl. propositionen — har jag icke annat yrkande att göra än å bifall till lagutskottets förslag.

Herr Gezelius: Herr greve och talman! Herr departementschefen har redan karaktäriserat den väsentliga skillnaden mellan den kungl. propositionen och lagutskottets förslag. Han påvisade, att enligt den kungl. propositionen icke blott en möjlighet stode öppen utan att det vore avsett — vilket för utskottet jämväl var bekant — att få till stånd en uppdelning av domstolens arbete, så anordnad att den ordinarie domaren med fulltalig nämnd hade att handlägga viktigare mål och en extra domare, ett rättsbildat biträde, med en nämnd av tre män i regel skulle handlägga övriga mål och ärenden. Det skulle införas ett slags bagatellförfarande, som skulle omhänderhavas av den extra domaren, det unga biträdet, på vilket jämväl skulle överflyttas småprotokollärendena.

I anledning av vad som inom utskottet i detta hänseende blev bekant, blev hos majoriteten inom utskottet den uppfattning stadgad, att det kungl. förslaget icke vore tillfredsställande. Jag begagnar tillfället att säga, att utskottsmajoritetens ifrån det kungl. förslaget avvikande ståndpunkt var i väsentlig mån bestämd därav, att utskottet ville förhindra ett sådant anordnande av reformen, och detta har utskottet sökt göra. Utskottet har, såsom herr departementschefen och kammaren finner, i första paragrafen i lagförslaget inryckt, att sådana särskilda sammanträden som här avses »ej må hållas å eller i omedelbart samband med allmän rättegångsdag». Inom utskottet var det nog samt bekant, att, såvitt det på utskottet berodde, kunde en sådan anordning, som den av herr departementschefen nu såsom avsedd angivna, icke förhindras, men så långt utskottsmajoriteten förnådde, ville utskottet säga ifrån, att den icke syntes lycklig.

I denna punkt kan jag icke med nog styrka framhålla — och

som jag redan sagt, är detta utskottsmajoritetens uppfattning, oavsett partiståndpunkt — att det vore beklagligt, om herr departementschefen komme att fullfölja den tanken att i själva verket genomföra en uppdelning av domstolens verksamhet enligt de linjer, han framställt. Ty vad bleve följden? Följden bleve, att den ordinarie domaren komme utanför eller åtminstone till det väsentliga utanför den verksamhet, som icke faller under handläggning av de viktigare målen. Befolkningens förhållanden, i vad de beröras, bleve för honom i övrigt jämförelsevis okända, allt vad ansökningsärenden heter bleve för domaren en förhållandevis okänd mark. Det unga biträdet, som kanske skulle växla för vart år, skulle komma att få dessa såsom det väsentliga sig anförtrött. Varken för allmänheten eller för biträdesrekryteringen vore detta lyckligt. Praktiskt skulle det komma att ställa sig så, som även offentligt och i tryck angivits, att man avsåge ett arrangement, varigenom domstolen skulle fungera i tingsalen och biträdet med tremannanämnden sitta i tingskansliet och sköta om bagatellmål och småprotokollärenden eller, om detta av lokala skäl icke låte sig göra eller man på sina håll hesiterade för ett så pass egendomligt förfarande, skulle man handlägga ansökningsärenden och bagatellmål en rättegångsdag och de större målen en annan. Den allmänhet, som sökte domstolen, skulle sålunda på skilda tider under samma tingsammansträde nödgas gå till rätten, och nämndemännen i den stora rätten komme att ställas i det väsentliga utanför småprotokollärendena.

*Lagförslag
om särskilda
tingsammans-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.*

(Forts.)

Denna uppfattning inom utskottet bottnar icke i något underskattande av den saks betydelse, som såväl herr departementschefen som den siste ärade talaren sysselsatte sig med, frågan om ett ordnande av våra lantdomares vikariatsförhållanden och vår domarekårs rekrytering. Det är av stor vikt, att en lösning av denna fråga vinnes och giver ett praktiskt värdefullt resultat, och att den kommer snart. Jag vill till vad den siste ärade talaren i det hänseendet sade lägga, att det är en fråga av vikt icke allenast för vår domarekårs rekrytering, inklusive domarekåren vid våra överdomstolar, utan en fråga av betydelse för hela vårt juriststånd.

Det är icke för mycket sagt, att vi, för att vårt juriststånd i sin utbildning intager en så pass god ställning, som det gör, icke minst hava att tacka den ordning, som hittills — på senare tiden beklagligtvis allt mindre — följts, att den unge juristen vinner sin första utbildning efter examen hos en lantdomare. Icke får man denna rekrytering säkerställd, därigenom att ett eller annat hundratal kronor mera betalas av domarne eller av staten. I vår tid, då konkurrensen om de unga juristerna ifrån det enskilda affärslivet, från advokatståndet, från våra banker och många andra affärsdrivande institutioner är så stor, får man lov att bjuda det unga biträdet hos domaren något mera än arvodet. Och detta är vad han hittills haft, nämligen möjlighet att erhålla en god utbildning, en utbildning som meriterar och gör honom bättre skickad att utnyttja sin förmåga även ekonomiskt, än om han väljer den vägen att så gott som direkt ifrån universitet gå till en plats, som tidigare ger honom en bättre ekonomisk

Lagförslag
om särskilda
tingssamman-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

(Forts.)

ersättning. Detta vinner man icke, om man gör dessa biträden till extra småprotokollsdomare. Det fordras något mera, och jag är för min del övertygad om, att man måste försöka att ordna denna sak icke endast med tanke på lönen. Den måste läggas efter den linjen, att man mindre radikalt än som ifrågasatts avlyfter ifrån domaren småprotokollmålen och mindre radikalt berövar biträdet tillfälle att syssla med de vanliga målen och deras handläggning. Detta låter sig göra med vidhållande av den i och för sig goda idén att i viss mån anordna utbildningen gradvis. Gent emot den siste ärade talaren vill jag uttala den bestämda förhoppningen, att han icke måtte vara sannspådd i sin farhåga, att redan detta förslags antagande i stället för den kungl. propositionen skulle komma att medföra, att riksdagen komme att ställa sig oförstående emot en framställning om ekonomiska uppoffringar ifrån statsmakternas sida för att lösa frågan om de rättsbildade biträdenas ställning och domarnes vikariatsfråga på ett tillfredsställande sätt. Jag är för min del förvissad om, att riksdagen är fullt på det klara med den utomordentligt stora vikten härav.

Utskottet har i sitt förslag begränsat lagförslaget till att söka tillgodose vad riksdagen år 1915 begärde, och därför har utskottet sökt bjuda skäl, skäl, som synas mig väl kunna godtagas. Det kan icke bestridas, att en anordning, som bryter sönder domstolen så att säga genom att uppdelas i två väsentligt skilda verksamhetsorgan, knappast kan förnekas i någon mån prejudicera en rättegångsreform. Och i varje fall läser det icke kunna bestridas, att detta vore en mycket genomgripande omläggning, och vidare lär det icke heller kunna bestridas, att, om man avser att åstadkomma en sådan ändring, det är ett djärvt grepp att lämna den ena hälften av domarens verksamhet till en raskt växlande extra domarekår. Det komme mycket snart, enligt min mening, vid tillämpningen att bli märkbart, att man hade gått långt utöver vad som av förhållandena kunde anses motiverat, och jag tror icke såsom den siste ärade talaren, att i samma mån man reducerar denna särskilda form av domstolens verksamhetsområde, man i samma mån reducerar dess nytta. Nej, man må se till, att man icke åstadkommer större olägenhet än de förmåner man i vissa avseenden kan vinna och får ett facit, som ger negativt resultat. Det är visst icke — och jag tror icke heller den ärade talaren ville påstå det — någon universal-medicin, som, i ju större utsträckning man använder sig av den, kan hava desto förmånligare verkningar.

Det är ju rätt så pikant, att i denna diskussion om, huruvida denna anordning med ett förminskande av nämndemännens antal i domstolen åstadkommer en förstärkning eller ett försvagande, herr departementschefen och den siste ärade talaren tyckas hava motsatt uppfattning, och man kan givetvis ifrån deras olika synpunkter förklara den. Men så mycket torde man med all säkerhet kunna våga påstå, att en anordning av så genomgripande praktisk betydelse som det kungl. förslaget innebär näppeligen kunde undgå att på nämndens ställning och nämndemanskårens rekrytering öva en avsevärd inverkan. I det häseendet äro vi både av historiska skäl och med hänsyn till frågan om vår rättegångsordnings reformering skyldiga att iakt-

taga en försiktighet, och då står utskottet på en långt tryggare grund än det kungl. förslaget.

I förvisning om att den omläggning, som utskottet här föreslagit, skall, vid en försiktig tillämpning, visa sig vara övertvägande av godo och icke komma att i praktiken verka till något förryckande av vår domstolsorganisation efter den huvudprincip, på vilken den nu är byggd, innan denna fråga av statsmakterna blivit slutligt löst, har jag för min del icke tvekat att ansluta mig till utskottets förslag. Och jag uttalar, på samma gång jag hemställer om bifall till detsamma, den förhoppningen, att detta förslags antagande icke måtte förhindra en lösning redan vid innevarande års riksdag av den av herr departementschefen berörda frågan om ett ordnande av domarnes vikariatsförhållanden och de rättsbildade biträdenas i underrätten ställning, men i viss mån — efter andra synpunkter än de av honom skisserade.

*Lagförslag
om särskilda
tingssamman-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.*

(Forts.)

Herr Alexanderson: Herr talman! För min del anser jag, att utskottets förslag i vissa hänseenden har ett bestämt företräde framför det av Kungl. Maj:t framlagda, medan det återigen i andra viktiga hänseenden, enligt min uppfattning, förhåller sig tvärtom.

Jag tror, att det var ganska behövt att företaga en omläggning av de grunder, efter vilka tremansnämndstingens kompetens bestämdes i den kungl. propositionen. Exempelvis var det icke lyckligt, att ett växel mål kunde uppskjutas från ett tremansnämndssammanträde till ett annat; ty ett stridigt växel mål utvecklar sig ofta till ett stort civilmål, för vilket det icke finnes någon som helst anledning att anlita enklare former än den stora underrättens. Jag tror vidare, att om det kungl. förslaget antagits sådant det framlagts, skulle det hava medfört ganska stora svårigheter i fråga om dess tolkning och tillämpning i det hänseendet, att det lämnade rum för rätt mycken oklarhet om gränserna för tremansnämndsdomstolens kompetensområde i förhållande till den vanliga häradsrättens, då på det allmänna sammanträdet man skulle kunna behandla vissa mål med blott tremansnämnd, men det därjämte mellan de allmänna sammanträdena fick hållas särskilda tremansnämndssammanträden. Följden av dessa bestämmelser i den kungl. propositionen hade varit, att det i själva verket nog mött mycket stora svårigheter i tillämpningen att bedöma verkningarna i olika riktningar av de avsedda modifikationerna i allmänna regler.

Slutligen tror jag, beträffande den fråga, som här särskilt av den siste ärade talaren berörts, nämligen frågan om lämpligheten av att i samband med de allmänna tingssammanträdena avhålla även tremansnämndssammanträden, att det kan göras välgrundade invändningar emot att, som tydligen avsikten delvis var, låta parallellt bredvid varandra fortlöpa två handläggningar, en i domsalen, inför den stora häradsrätten, och en »in chambers», i något kansli- rum, där den mindre häradsrätten skulle sitta. Det kan enligt min uppfattning icke förnekas, att den svenska rättegången i underrätt

Lagförslag
om särskilda
tingssamman-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

(Forts.)

redan nu lider av bristande högtidlighet, som i viss mån menligt inverkar på allmänhetens uppfattning av rättsväsendets värdighet. I det hänseendet behöver uppfattningen snarare stärkas än tvärtom: men med de lokala möjligheter, som tingshusen för närvarande erbjuda, och de anordningar, som i övrigt hade kunnat vara möjliga för dessa mindre, samtidigt med de stora tingssammanträdena fortlöpande små tingssammanträdena, hade följden utan tvivel blivit ett neddragande, och enligt vad jag tror ett ganska betänkligt neddragande av rättegångens värdighet.

Jag tror för min del, att det var *denna* synpunkt, som för åtskilliga av utskottets ledamöter var den kraftigast medverkande. då man skred till omläggning av Kungl. Maj:ts förslag. Jag har icke deltagit till slutet i detta ärendes behandling, men jag deltog på det förra skedet av utskottets handläggning och sedermera har jag sökt följa ärendets gång. Jag kan icke neka till, att det var med icke ringa förvåning jag hörde vad den siste ärade talaren ville med sådan styrka hävda att den av honom s. k. lagutskottets majoritet finge anses ha inlagt och uttalat i första paragrafen, att tremansnämnds sammanträde icke finge hållas å eller i omedelbart samband med allmän rättegångsdag. Jag tager mig friheten undra, om den majoritet, på vars vägnar han förklarade sig tala, verkligen är att identifiera med den mycket imponerande officiella majoritet, som figurerar i utskottets betänkande och som ju omfattar femton av dess sexton ledamöter, och om den icke snarare utgör en betydligt mindre del av utskottets ledamöter. Jag sluter mig till, att jag rätt uppfattat saken i detta avseende, dels därav, att en annan ledamot tillhörande den officiella majoriteten, herr von Sydow, här uppträtt på ett sätt som synes visa, att han icke delar herr Gezelii uppfattning, och dels av det rätt anmärkningsvärda förhållandet, att, om vad herr Gezelius anförde skulle vara kärnpunkten i lagutskottets skäl för omläggning av Kungl. Maj:ts proposition, man med skäl hade kunnat vänta att finna något uttalat därom i utskottets nog så omfattande motivering. Då man, så vitt jag förstår och kan läsa denna motivering, i densamma saknar varje antydning om, att denna synpunkt skulle vägt mycket, ja än mer, att den skulle ha haft ett dominerande inflytande, måste jag säga, att jag anser mig ha stora skäl att bestrida att i ett kammarens beslut om bifall till utskottets förslag får inläggas någon sådan mening som den herr Gezelius förfäktar. För min del skall jag tillåta mig att yrka bifall till utskottets förslag, men utan att vilja däri ha inlagt någon opposition mot den utveckling av linjerna i fråga om vikariatsförordnandens meddelande, som här från herr statsrådets sida omtalats såsom påtänkt. Jag tror, att, med en sådan anordning som herr statsrådet skisserat, de betänkligheter som förut riktats mot Kungl. Maj:ts förslag uti dess ursprungliga skick skulle för många bortfalla.

Jag måste för min del beklaga, att det icke låter sig göra att låta tremansnämnd även i fortsättningen behandla s. k. polismål. Utskottet har efter min uppfattning gått alldeles för långt i be-

skärande av Kungl. Maj:ts förslag, då det helt och hållet betagit de unga vikarier, som få sig anförtrott handläggandet med tremansmännid, det tillfälle att få öva sig i de mindre krävande vittnesförhör, som onekligen just dessa små brottmål skulle ha erbjudit, och det tillfälle till övning för kommande större och svarare rättskipningsuppgifter, som därmed skulle ha givits.

Detta kan nu icke hjälpas, såsom utskottets förslag en gång är lagt. Men att den utväg icke fortfarande skulle stå öppen som här omtalats som påtänkt från statsrådets sida, kan jag som sagt för min del icke finna.

Lagförslag om särskilda lingsammansträdes för handläggning av vissa ärenden.

(Forts.)

Herr O l s s o n, O l o f: Herr talman! Det är ett par omständigheter som gör, att jag ber att få säga några ord.

Det har i debatten hänvisats till de farhågor, som här och var dykt upp och som inneburit, att Kungl. Maj:ts förslag möjligen skulle komma att föregripa följande viktiga ting. Det har samtidigt från regeringsbanken förklarats, att de åtgärder, som lagutskottet vidtagit, inte i allt skulle främja det syfte som man haft med förslaget. Den som suttit och lyssnat till debatten, har lätteligen fått den föreställningen, att farhågorna och åtgärderna på något sätt ha samband med varandra. Att dylika farhågor kunnat hysas och att dylika åtgärder vidtagits, det tyder ju på att vi vid behandlingen av frågor som denna ha en ordning, som tydligen inte är den bästa, och att en ändring därför kan vara önskvärd. Vi ha en processkommision, som tankarna i detta sammanhang ovanligt lätt gå till, även om de inte gå i den riktning som man förmodade från regeringsbanken. När den proponerades skedde det under vissa förutsättningar. Man sade ifrån mycket tydligt, inte bara vad man ville, att den skulle uträtta, utan också vad den inte skulle göra. Den skulle inte utarbeta förslag till lagtext. Syftet var i stället tvåfaldigt: å ena sidan skulle den »lämna en allsidig belysning av de särskilda processuella frågor, vilka måste tagas i övervägande», och å andra sidan »anvisa den eller de möjliga utvägarna för dessa frågor lösende under de i vårt land givna förhållanden». Och fördelarna skulle vara avsevärda. »En beaktansvärd fördel», yttrade departementschefen, »med arbetets anordnande på detta sätt är även, att grundprinciperna för den betydelsefulla, i folkets liv djupt ingripande reformen kunna bli föremål för allmän granskning innan arbetet å det slutliga förslaget börjar; härigenom ökas väsentligen förutsättningarna för att förslaget skall visa sig motsvara den allmänna uppfattningen i landet — något som ju för förslagets framgång är av allra största vikt.» Det var detta lyckliga grepp på saken, som gjorde, att riksdagen år 1911 alldeles lade åsido sina betänkligheter från år 1909. Den säger, att den för sin del »i likhet med departementschefen funnit synnerligen beaktansvärt att genom arbetets förberedande anordnande på sätt som nu föreslagits grundprinciperna för den betydelsefulla reformen kunna bli föremål för allmän granskning, innan arbetet å det slutliga förslaget börjar», o. s. v.

Lagförslag
om särskilda
tingssamman-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

Forts.)

Ställer man nu den fråga som vi i dag behandla mot denna bakgrund, måste jag säga, att den inte ter sig vidare vacker. Jag har personligen inte kunnat få något alltför sympatiskt intryck av den. Huvudsakligen därför, att jag verkligen haft den förnimmelsen, att riksdagen höll på att bli föremål för någonting, som jag i anslutning till den bild som användes från regeringsbanken skulle vilja kalla en homöopatisk behandling. Det principiellt centrala är ju häradsnämnden. Jag tänker inte ingå i någon debatt om vad som kommer att stärka eller försvaga denna häradsnämnd, ty saken är för mig inte alls någon maktfråga. Jag vill bara säga ifrån, att för mig är häradsnämnden inte heligare än andra världsliga ting; om den inte längre har någon uppgift att fylla, bör den naturligtvis avlägsnas. Men det förefaller mig, som om faktum först bör konstateras. Och om det värsta skulle hända, föredrar jag — även för nämndens del — en modern kirurgisk behandling framför denna homöopati. Jag undrar därför, herr talman, om det inte just nu vore riktigt att göra en vördsam hänvändelse till regeringsbanken. Det är ju så, att det mänskliga minnet är en bräcklig företeelse, och till och med riksdagsskrivelser kunna falla i glömska. Det skulle kanske kunna vara på tiden att påminna processkommissionen om, att det finnes en riksdagsskrivelse från år 1911, som har en alldeles särskild hänsyftning på den. Det är nu sex år sedan den tillsattes, de nödvändiga resorna tyckas vara gjorda, de utländska förnämheterna ha fått sina besök, och den statistik som insamlats håller på att bearbetas. Skulle vi inte snart kunna få de stora grundprinciperna till allmän granskning. Det skulle inte bara vara intressant i och för sig, utan det skulle också ha den praktiska nyttan med sig, att riksdagen inte skulle behöva biträda eventuella försämringar i Kungl. Maj:ts förslag bara på den grund, att den inte vill föregripa saker och ting, som inte böra föregripas. Jag har i övrigt, herr talman, intet yrkande att göra.

Herr Gezelius: Den förvåning, som herr Alexanderson gav uttryck åt, berättigar mig att taga kammarens tid ett ögonblick i anspråk. Han förvånade sig över den kategoriska form, i vilken jag klämt mitt påstående om vad utskottets majoritet hade för uppfattning, och ville så pass tydligt, som de parlamentariska formerna över huvud tillstämja, göra gällande, att min uppgift icke var med sanningen överensstämmande.

Herr Alexandersons auktoritet i detta avseende löder ju, enligt hans egen uppgift, av det betänkliga felet, att han endast hörsägensvis har kännedom om utskottets majoritets ståndpunkt. Han har icke själv deltagit i den slutliga behandlingen av detta ärende, vilket jag däremot gjort.

I anledning av herr von Sydows yttrande, att majoriteten icke är så stor som det synes och att sympatierna för utskottets förslag icke äro så stora som de synas, vill jag säga, att utskottet med nio röster mot sex fattat sitt beslut i den principiella frågan, huruvida förslaget skulle läggas efter Kungl. Maj:ts proposition eller så som

det av utskottet här är framlagt. Sedan detta gjorts, hemställde minoriteten till majoriteten, huruvida det icke genom jämkning i ett par andra delar skulle kunna åstadkommas ett enigt utlatande. Därav resultatet.

Nu har herr Alexanderson kunnat åberopa ett skäl, som gör mig misstänkt, och det är, att han saknar i motiveringen ett uttryck för den tanke, jag fört fram. Det är alldeles riktigt. Det är även riktigt, att det förslag om den nu av mig framhållna synpunktens inrymmande i utskottets motivering vid justeringen formulerades av mig, men jag urgerade den ej på en hemställan från ett par representanter från minoriteten, att då vi hade kommit till enighet, vi icke skulle taga upp denna fråga i vidare mån än den var berörd i texten. Jag kunde uppriktigt sagt ej ana, att det var något att befara från något håll, då jag i det hänseendet lät mina önskemål falla. Jag kan för min del betyga min förvåning över, att det bland utomstående fanns en sådan bitanke. Den förklaring herr Alexanderson lämnade till det dock även för honom säkerligen besvärande faktum, att i paragrafen inryckts det lagtekniskt sett mindre tillfredsställande formulerade förbudet emot hållande av särskilt sammanträde »å eller i omedelbart samband med allmän rättsgångsdag» är, att det allenast skett av hänsyn till en anständighetsfråga. Det är för domstolens värdighets skull, man vill förekomma, att dess ledamöter skola sitta i kammaren. Då vill jag fråga: Är det rimligt att söka förklaringen eller motivet till stadgandet på sätt han gjorde? Skulle det icke varit lämpligt att då utsätta i lagen eller motiveringen, att man i själva verket icke alls har något emot, att domstolen sammanträder den ena dagen eller timmen såsom en extra domstol med den lilla nämnden och den andra dagen eller timmen med den stora nämnden och den ordinarie domaren, blott det skedde i samma solennitetssal? Jag har trots mig hava rätt att taga kammarens tid i anspråk för att alldeles bestämt hävda, att den uppgift, jag, som deltagit i detta arbete, har lämnat kammaren, är sann. Det betyder icke, att hela utskottet omfattat den meningen. Det betyder icke, att någon behöver respektera den uppfattningen hos utskottet. Den kommer ju icke i så påtaglig form tillsynes ens i riksdagens beslut. Men man kan ha anspråk på, att de uppgifter man lämnar från denna plats äro riktiga, och man har även skyldighet att inför kammaren bestämt hävda en sådan fordran.

Herr Rogberg: En talare på Malmöhusbanken yttrade nyss, att om det är så, att nämnden icke fyller sin uppgift, är det bättre, att nämnden avlägsnas, än att den blir föremål för någon homöopatisk behandling. Naturligtvis får man giva honom rätt i detta hans påstående. Men jag skulle dock däremot vilja framhålla, att särskilt här i landet hittills ingenting förekommit, som givit anledning betvivla att nämnden fullt fyller sin uppgift.

I fråga om hans önskan, att processkommissionen snart måtte

Lagförslag
om särskilda
tingsammans-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

(Forts.)

Lagförslag
om särskilda
tingsamma-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

framlägga grundprinciperna för sitt tilltänkta förslag, ber jag få instämma med honom.

Efter härmed slutad överläggning godkändes nu föredragna paragraf.

(Forts.)

2—6 §§.

Godkändes.

7 §.

Denna paragraf hade följande lydelse:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Sammanträden med tremansnämnd må efter Konungens förordnande hållas även å annan ort än tingsstället.

Varder sådant förordnande meddelat, ankommer ock på Konungen att bestämma, dels huruvida samtliga de i 1 § omförmälda mål och ärenden eller allenast ärenden, som avses i 1 § 5, må upptagas å dessa sammanträden, dels huruvida utgifterna för sammanträdeslokalen och övriga därmed sammanhängande kostnader skola gäldas av den kommun, i vilken sammanträdena hållas, eller av hela tingslaget samt, där flera tingslag skola deltaga i kostnaderna, efter vilka grunder dessa skola fördelas mellan tingslagen.

(i utskottets förslag:)

Sammanträden, som avses i denna lag, skola hållas i den ort och å de tider Konungen bestämmer.

Varder förordnande meddelat, att sammanträden skola hållas å annan ort än tingsstället, ankommer ock på Konungen att bestämma, dels huruvida samtliga de i 1 § omförmälda mål och ärenden eller allenast ärenden, som avses i 1 § 5, må upptagas å dessa sammanträden, dels huruvida till tjänstgöring i nämnden å sammanträde, varå allenast skola förekomma i 1 § 5 omförmälda ärenden, må inkallas nämndeman från annat tingslag inom domsagan, dels ock huruvida utgifterna för sammanträdeslokalen och övriga med dess upplåtande sammanhängande kostnader skola gäldas av en eller flera kommuner inom tingslaget eller av tingslaget i dess helhet samt, där flera tingslag eller kommuner skola deltaga i kostnaderna, efter vilka grunder dessa skola fördelas dem emellan.

Herr Barthelson: Herr greve och talman! Det är ej min mening att giva mig in på den juridiska sidan av frågan. Jag har begärt ordet för att framhålla en rent praktisk synpunkt beträffande denna paragraf.

Enligt utskottets förslag skall sådant sammanträde som här avses, »hållas i den ort och å de tider Konungen bestämmer», då det gäller dessa tremansnämnder. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall i regel tingsstället vara den lokal, där dessa tremansnämnder sammanträda, men må i undantagsfall av Kungl. Maj:t annan lokal bestämmas. Kungl. Maj:t har sålunda en helt annan och mjukare redigering av denna paragraf än utskottet. Att Kungl. Maj:t under alla förhållanden, såsom utskottet förutsätter, skall bestämma platsen för dessa sammanträden, kan ju komma att leda därtill, att exempelvis en domare skulle genom Kungl. Maj:t kunna erhålla tillstånd att förlägga dessa sammanträden till den plats, som för honom synes lämpligast och bekvämast, och kanske rent av inom den stad, där han är bosatt. Skulle något sådant kunna inträffa, vilket ju icke får anses alldeles otroligt förefaller detta åtminstone mig såsom en orimlighet och orättvisa mot domsagans invånare. I de flesta domsagor har man ju förlagt tingsställen till platser, som för allmänheten ur kommunikationssynpunkt ansetts vara de bekvämate, och jag är övertygad om, att ett sådant stadgande som detta med all säkerhet skulle av allmänheten mottagas med största missnöje.

Om vi läsa vidare i paragraf 7 sista momentet av utskottets förslag, finna vi därav ock, att om man följer utskottets förslag, kommer detta även att föranleda kostnader, som kanske icke bliva så ringa.

Då jag sålunda för min del anser, att Kungl. Maj:ts förslag helt och hållet är att föredraga, då Kungl. Maj:t tydligen utgått ifrån, att de tingsställen, som allmänheten nu har förskaffat sig, också må i regel bliva samlingsplatserna för dessa tremansnämnder, och att endast i undantagsfall ändring bör ske, tager jag mig friheten, herr greve och talman, att framställa det yrkandet, att momentet 1 i utskottets förslag till § 7 måtte få den lydelse, som momentet 1 har i § 8 av Kungl. Maj:ts förslag.

*Lagförslag
om särskilda
tingssamman-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.*

(Forts.)

Herr Gezelius: De betänkligheter, som den siste ärade talaren framförde, äro icke av någon praktisk betydelse. Det är alldeles självfallet, att ett bestämmande från Kungl. Maj:ts sida av tid och plats för sådana extra sammanträdens hållande icke kommer att ske annat än efter det vederbörande menighet har beretts tillfälle att yttra sig och frambara sina synpunkter och skäl. Det syntes mig, som om talaren befarade, att domaren skulle missbruka den ställning han har för att tillgodose sina privata intressen på allmänhetens bekostnad, vars rätt det i första rummet gäller. Om jag icke missuppfattat den ärade talaren, skulle detta vara grunden till hans yrkande. Det finnes dock icke en skymt av anledning att befara detta; och man kan icke i mera skärpt form än här skett ställa garantier för, att i denna fråga, liksom i andra frågor, som icke ens tillnärmelsevis hava samma betydelse som denna, vederbörande, vars rätt beröres av Kungl. Maj:ts beslut, skola få tillfälle att göra sig gällande genom att de höras, och att Kungl. Maj:t

Lagförslag
om särskilda
tingsammans-
träden för
handläggning
av vissa ären-
den.

(Forts.)

kommer att taga all den hänsyn som ändamålet medger. Jag tror, att man kan vara fullt förvissad därom.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag. Med utskottets ståndpunkt i frågan skulle dessa särskilda sammanträden förekomma i långt mindre grad än liksom gemensamma sammanträden än Kungl. Maj:t tänkt sig.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i fråga om förevarande paragraf yrkats, dels att densamma skulle godkännas enligt utskottets förslag, dels ock att paragrafen skulle antagas med den ändring, att första stycket avfattades på sätt Kungl. Maj:t i motsvarande del föreslagit.

Därefter gjordes propositioner i enlighet med berörda yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande av utskottets förslag vara med övervägande ja besvarad.

Övriga delar av utskottets förevarande lagförslag.

Godkändes.

Utskottets förslag till lagar om ändrad lydelse av 10 § i förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting samt om ändrad lydelse av 5 § 1 i förordningen om nya växellagens införande och vad i avseende därå iakttagas skall den 7 maj 1880.

Godkändes.

Lagförslag om
kungörande av
tiden för tings
början och av-
slutande m. m.

Utskottets förslag till lag om kungörande av tiden för tings början och avslutande m. m.

1 och 2 §§.

Godkändes.

3 §.

Nu föredragna paragraf hade följande avfattning:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

Med iakttagande av de i 1 och 2 §§ stadgade tider för avsändande av där omförmälda uppgifter har häradshövdingen jämväl att föranstalta därom, att nämnda uppgifter varda anslagna å rättsens dörr ävensom kungjorda i

(i utskottets förslag:)

Med iakttagande av de i 1 och 2 §§ stadgade tider för avsändande av där omförmälda uppgifter har häradshövdingen jämväl att föranstalta därom, att nämnda uppgifter varda anslagna å rättsens dörr ävensom kungjorda i

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

en eller flera tidningar inom orten. För kungörelsekostnaden njute häradshövdingen ersättning av allmänna medel.

(i utskottets förslag:)

en eller flera tidningar inom orten, *därvid sådana tidningar höra väljas, som genom spridning inom olika grupper av tingslagets befolkning bringa tillkännagivandet till de flestas kännedom.* För kungörelsekostnaden njute häradshövdingen ersättning av allmänna medel.

Lagförslag om kungörande av tiden för tings början och avslutande m. m.
(Forts.)

I en vid utlåtandet fogad reservation hade herr *Rogberg* vidkommande 3 § och 4 §, första stycket i förevarande lagförslag hemställt, att nämnda lagrum skulle erhålla följande lydelse:

3 §.

Med iakttagande av de i 1 och 2 §§ stadgade tider för avsändande av där omförmälda uppgifter har häradshövdingen jämväl att föranstalta därom, att nämnda uppgifter varda anslagna å rättens dörr.

4 §.

Konungens befallningshavande åligger att låta de uppgifter, som här ovan omförmälas, införas såväl i allmänna tidningarna och i länskungörelserna som ock i en eller flere tidningar inom orten.

Herr *Rogberg*: Det är alldeles riktigt, som här förut under överläggningen antytts, att utskottets hemställan i avseende på de nu förevarande lagförslagen tillkommit efter sammanjämkning av olika meningar inom utskottet. Men med utskottskamraternas fulla begivande förbehöll jag mig att vid denna paragraf och vid 4 § av detta lagförslag, få uttala och i kammaren framföra den skiljaktiga mening, som innehålles i reservationen. Med denna reservation ville jag undanröja den onödiga omgång, som efter min uppfattning finnes i utskottets förslag. Med tillämpningen av min åsikt skulle därjämte de för statsverket nödiga omkostnaderna i förevarande hänseende avsevärt kunna nedbringas.

Emellertid har jag från håll, såväl utom utskottet som utom denna kammare, erhållit uppmaning att icke framställa yrkande om bifall till reservationen, och jag har funnit anledning efterkomma uppmaningen, varför jag således, herr greve och talman, varken vid denna paragraf eller den följande kommer att framställa något yrkande.

Efter härmed slutad överläggning godkändes nu ifrågavarande paragraf.

Övriga delar av utskottets under behandling varande lagförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkterna B och C.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets memorial nr 39, i anledning av kamrarnas återremiss av statsutskottets utlåtande nr 32 angående Kungl. Maj:ts framställning om anvisande av medel till tecknande av aktier för statens räkning i aktiebolaget elektrolytverken, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Om tullfrihet
för tryck-
papper.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 29, i anledning av väckt motion om tullfrihet för tryckpapper.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, II: 188, hade herr *Ericson* i Funäsdalen m. fl. föreslagit införandet av tullfrihet för tryckpapper.

Utskottet hade i föreliggande betänkande av angiven orsak hemställt, att ifrågavarande motion, II: 188, icke måtte föranleda till någon riksdagens vidare åtgärd.

Reservation hade anförts av herrar *Bäckström*, *Månsson* i Hagaström, *Holmström*, *Nilsson* i Kristianstad och *Johansson* i Kullersta utan angiven mening.

Herr *Bäckström*: Till detta utskottsbetänkande har jag antecknat en blank reservation, till belysande varav jag skall be att få säga några ord.

Vid ärendets behandling i utskottet funnos på många håll starka sympatier för motionens syfte. Föregående års riksdag syntes vilja göra vad den kunde för att förbilliga tidningarna genom borttagande av tullen på tidningspapper. Böckernas kulturuppgift är dock icke mindre viktig än tidningarnas, snarare tvärtom. Den tulltekniska utredning, generaltullstyrelsen på utskottets begäran gjort, har emellertid visat, att problemet icke är så enkelt som att endast borttaga tullen på »tryckpapper». Det kräves en annan formulering som dock sannolikt kommer att medföra, att man, för att få *huvudmassan* av tryckpapperet fritt, får finna sig uti, att en del tryckpapper icke kommer att bli tullfritt, medan å andra sidan en del skrivpapper kommer att följa med och bli va tullfritt. För att få denna formulering behöves en utredning, som man icke för närvarande disponerar över, och för övrigt skulle ett yrkande i sådant syfte hava inneburit en utvidgning av motionen, som ju icke är tillåten för en reservant.

Ur denna synpunkt har jag icke kunnat framställa något yrkande inom utskottet om bifall till motionen, och har, herr talman, icke nu något yrkande att framställa.

*Om tullfrihet
för tryck-
papper.*

(Forts.)

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till dels förordning om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt och dels förordning om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevilning av fast egendom samt av inkomst, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo lagutskottets utlåtande nr 35, i anledning av väckt motion om ändring av 1 § i lagen om behandling av alkoholister.

*Ang. utsträckt
tillämpning af
lagen om be-
handling af
alkoholister.*

I detta utlåtande hade utskottet på andragna grunder hemställt, att riksdagen måtte med anledning av en inom första kammaren av herr *Petrén, Alfred*, och herr *von Koch* väckt motion, nr 35, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister lämpligen kunde utsträckas att omfatta jämväl den, som vore hemfallen åt dryckenskap och upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Reservation hade avgivits av greve *Spens*, vilken likväl ej antytt sin åsikt.

Greve *Spens*: Emot utskottets förslag i detta ärende har jag anmält reservation och jag skall be att få angiva min ståndpunkt till frågan.

Enligt nu gällande lag av den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister kan, efter förordnande av Konungens befallningshavande, den intagas å allmän anstalt för vård av alkoholister, som är hemfallen åt dryckenskap och i följd därav finnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller utsätta hustru eller barn, som han är skyldig försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller ligga fattigvården eller sin familj till last.

Nu vilja motionärerna och utskottet hava ett tillägg till denna lag som stadgar, att jämväl den som upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri och tillika är hemfallen åt dryckenskap må kunna av Konungens befallningshavande dömas till intagning å alkoholistanstalt.

Ang. utsträckt
tillämpning av
lagen om be-
handling av
alkoholister.

(Forts.)

Ett sådant stadgande föreslogs av fattigvårdslagstiftningskommittén, som hade i uppdrag att utarbета förslag till alkoholistlagen, men upptogs icke i den kungl. propositionen till 1913 års riksdag. Huvudsakligen av två skäl som av föredragande departementschefen anfördes. Det ena var att antalet av dem, som på grund av ett sådant stadgande kunde dömas till internering, var så stort, att man saknade möjlighet att bereda dem alla anstaltsvård. Och det andra skälet var, att en tvångsinternering ej borde tillämpas jämte bötesstraff, utan träda i stället för bötesstraffet, och att en sådan anordning lämpligast borde tagas i övervägande i samband med den pågående revisionen av strafflagen.

Utskottet och motionärerna anse, att det senare skälet ej bör utgöra hinder för att redan nu utvidga lagens tillämplighetsområde, och beträffande det förra skälet framhålla såväl utskottet som motionärerna, att nu finns det plats å alkoholistanstalten Vennngarn. Denna är nämligen avsedd för 100 platser, men endast mellan 50 eller 60 alkoholister äro där intagna.

För min del anser jag emellertid, att bägge dessa skäl, fortfarande tala för att ej vidtaga den föreslagna utvidgningen av lagen.

Motionärerna säga själva, att det ringa antalet å Vennngarn intagna alkoholister beror på den nu gällande restriktionslagstiftningen, som tydligen varit i stånd att åstadkomma en väsentlig minskning alkoholmissbruket. Det är väl därför ej omöjligt att, om spritrestriktionerna upphöra eller minskas, antalet intagna å Vennngarn ökas. Det är även att märka, att Vennngarn ej blev färdigt att tagas i bruk förrän på hösten 1916, och på grund härav trädde lagen enligt Kungl. Maj:ts förordnande i kraft först den 1 augusti 1916. Lagen har sålunda ej ännu varit i tillämpning mer än ett och ett halft år, och man har således ej ännu fått full visshet om, huru stor en konstant beläggning av anstalten kan bliva med nu gällande bestämmelser.

Det har också tydligt uttalats, att Vennngarn ej kan bliva tillräckligt för alla dem, som enligt utskottets och motionärernas förslag skulle kunna intagas där. Fattigvårdslagstiftningskommittén har meddelat, såsom det framgår av utskottets utlåtande, att endast i Stockholm dömdes år 1909 icke mindre än 254 personer till ansvar för fylleri sex gånger eller mera, 383 fem gånger och därutöver. 611 fyra gånger eller mer samt 1,081 3 gånger eller därutöver.

Således hade enbart från Stockholm år 1909 2,329 för fylleri dömda personer enligt förslaget kunnat komma in på alkoholistanstalt. Om man därtill lägger antalet för fylleri dömda i Göteborg och landet i övrigt, kommer man upp till häpnadsväckande siffror, och utskottet och motionärerna hava endast omkring 40 platser på Vennngarn att bjuda på. Det är visserligen sant, att icke alla dessa för fylleri dömda böra anses såsom hemfallna åt dryckenskap. Men detta begrepp är mycket tånjbart, och det är alldeles givet, att de befintliga platserna å Vennngarn ej på långa vägar räcka till, utan att nya anstalter behöva uppföras. Vid 1913 års riksdag var lag-

utskottet, i vars behandling av ärendet jag deltog. också på det klara härmed.

Möjligheten härav har också nu stått för utskottet, och utskottet har av detta skäl, men också enlast av detta skäl, hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida icke lagen den 30 juni 1913 om behandling av alkoholister lämpligen må utsträckas att omfatta jämväl den, som är hemfallen å dryckenskap och upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Hela utskottets motivering uttalar emellertid tydligt, att utskottet anser, att den av motionärerna föreslagna utvidgningen av alkoholistlagen bör vidtagas.

Det andra av departementschefen år 1913 anförda skälet för att icke den nu ifrågasatta utökningen av alkoholistlagen skulle äga rum, synes mig även alltjämt vara mycket vägande. Detta skäl var, att det icke samtidigt borde dömas till bötesstraff och internering, utan att internering borde träda i stället för bötesstraff, samt att en sådan anordning lämpligast bör tagas i övervägande vid den pågående revisionen av strafflagen. Det kan icke vara rätt, att fylleristen både får lida ett av lagen stadgat straff för sin förseelse och sedan interneras på längre tid. Så tänjbart som det föreslagna stadgandet och begreppet »hemfallen under dryckenskap» äro, kunde t. ex. en hantverkare, som har för vana att ett par tre gånger under året taga sig en ordentlig florshuva och därvid väcker förargelse eller upmärksamhet, så att polisen tar hand om honom, men dessemellan sköter sig oklanderligt, falla under lagen och riskera att interneras. Även om han ej blir det, så hänger det damoklessvärdet över honom, att lagen medgiver, att han kan bli internerad. Man skall ock besinna, att det är nykterhetsnämnderna, som göra ansökan om internering och framlägga den utredning, på grund av vilken han dömes. Sedan lämnas visserligen den som är i fråga att interneras tillfälle att yttra sig, men då ärendet handlägges hos Konungens befallningshavande, äger någon muntlig förhandling ej rum. I utlandet, där internering äger rum, är det ock allmän domstol, som beslutar om internering.

Genom hela den nu gällande lagen går såsom en ledande grundsats, att för tvångsinternering förutsättes, att alkoholisten är till fara eller till mycket allvarlig olägenhet för samhället. Han skall enligt lagen antingen vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller utsätta sin familj för nöd eller uppenbar vanvård eller ligga fattigvården eller sin familj till last.

I lagrådets yttrande över 1913 års förslag framhålles skarpt lämpligheten av denna ledande grundsats i lagen, och det var endast under denna förutsättning, som jag och även andra inom lagutskottet vid 1913 års riksdag ansågo oss kunna tillstyrka lagens antagande. Fattigvårdslagstiftningskommitténs motiv för ifrågavarande stadgande var, att antalet fylleriförseelser vore i jämn stegring. Motionärernas och utskottets skäl äro nu tvärtom, att fylleriförse-

Ang. utsträckt tillämpning av lagen om behandling av alkoholister.

(Forts.)

Ang. utsträckt tillämpning av lagen om behandling av alkoholister.

elserna minskas genom restriktionerna, så att platser å anstalten bliva lediga. Snart finnes ju också ingen sprit att få. Jag tycker, att även detta kunde mana till att se tiden an i fråga om denna lagstiftnings utvidgande.

(Forts.)

Man säger nu måhända, att det här ju blott är fråga om en skri- velse; men hela utskottsutlåtandet visar, att utskottet önskar den föreslagna lagstiftningen, även om den skulle fordra nya anstalts- byggnader. Vi hava ju här i riksdagen även en rik erfarenhet av att skrivelser ej äro så oskyldiga, även om de — vilket här icke är fallet — skulle se så ut. Har man sagt A, får man också säga B.

Man skall även besinna, att på dessa alkoholistanstalter före- komma rena brottslingstyper och lösdrivareelement, av vilka man kan befara ett menligt inflytande på de övriga där intagna. På Venn garn äro de olika elementen ej avskilda från varandra på nå- got sätt. Även detta manar till försiktighet att ej där insätta per- soner, vilka blivit upprepade gånger dömda för fylleri, men mot vilka eljest icke något från samhällssynpunkt är att anmärka.

Hela alkoholistlagstiftningen har hos oss ännu en provisorisk karaktär, vilket tydligt framhölls vid alkoholistlagens antagande år 1913. Frågan om tvångsinternering står, såsom under förarbetena till lagen framhölls, i nära sammanhang med lagstiftning på skilda områden, såsom strafflagstiftningen, ordnandet av lösdrivares be- handling, fattigvården och sinnessjukvården, samt i viss mån även förmynderskapslagstiftningen. Ett fullt rationellt ordnande av in- terneringsfrågan kan fördenskull ske först efter det samtliga nu be- rörda lagstifningsfält blivit genomarbetade.

Vid en isolerad behandling av frågan om tvångsinternering av alkoholister uppstå avsevärda svårigheter, och lagstiftningens pro- visoriska karaktär bör skärpa det krav på begränsning och varsam- het, som betingas redan därav, att man här rör sig på ett för vårt land nytt område och med anordningar, vilka i stort sett ingenstädes blivit prövade med någon längre erfarenhet.

På grund av vad jag nu anført anser jag mig böra yrka avslag såväl å motionen som å utskottets förslag.

Herr Petré n, Alfred: Herr vice talman, mina herrar! Till att börja med skall jag med några ord beröra förhållandena på Venn garn, då det syntes mig av den föregående ärade talarens an- förande, som om han hade anmärkning att framställa över, att de olika kategorier av alkoholister, som där äro intagna, icke hållas skilda från varandra. Jag kan så mycket mera yttra mig i denna fråga som jag i egenskap av ledamot i styrelsen för Venn garns al- koholistanstalt och som rådgivande psykiater vid densamma har en viss uppsikt över denna anstalt och alltemellanåt besöker densamma. Jag kan upplysa, att denna uppfattning, som man mycket allmänt synes hysa, att de personer, som i rusigt tillstånd äro farliga, i all- mänhet också skulle vara särskilt besvärliga å anstalt, är oriktig. Vi ha fått in på Venn garn en stor del som höra till kategorien av under ruset farliga, och de allra flesta av dem äro synnerligen be-

skedliga och icke alls svårare att komma till rätta med än de andra. Det finnes också på denna anstalt många kriminella och vagabonder, som icke på något sätt här äro besvärliga. Åtskilliga av dem äro sådana, som endast i rusigt tillstånd begå brott, medan de i nyktert tillstånd äro oförvilliga personer. Det finnes emellertid en mindre grupp alkoholister, som äro besvärliga å anstalten, och det är framför allt de s. k. poliskunderna, personer som även i nyktert tillstånd ha ett besvärligt humör och om de förtärt spritdrycker bli alldeles vilda. Just bland dessa finnes det många, som mycket ofta dömts för fylleri. Alltså, de betänkligheter, som av den föregående talaren anfördes mot att på Venngarne skulle intagas även sådana, som dömts för fylleri, sakna all betydelse. De bottna i bristande känedom om, huru de verkliga förhållandena gestalta sig på anstalten, huru alkoholisterna te sig där.

Ang. utsträckt tillämpning av lagen om behandling av alkoholister.
(Forts.)

Jag skall nu övergå till att skärskåda de skäl, som den föregående talaren anförde mot utskottets hemställan.

Hans skäl äro desamma som på sin tid anfördes av departementschefen. Av dessa skall jag först taga upp till behandling det att man bort vänta med att låta alkoholistlagen omfatta även »fylleristerna», till dess man fått en reform i strafflagen, så att tvångsinternering av alkoholister kunde träda i stället för straff. Må vara, att departementschefen anförde även detta skäl för att han icke på sin tid tog med »fylleristerna», som kommittén föreslagit skulle medtagas i lagen, så framgår det dock tydligt av motiveringen till denna lag, att detta skäl icke var det som för honom vägde mest härvid. För det första säger departementschefen: »*Mot begränsning av lagens omfattning möta naturligtvis vissa betänkligheter.*» Det är sålunda endast med en viss tvekan den dåvarande departementschefen ville göra inskränkning i kommitténs förslag. Visserligen säger departementschefen vidare: »För att en tvångsinternering i dessa fall skall få sin fulla betydelse kräves emellertid att den kan träda i stället för bötesstraffet.» Men han både börjar och slutar den delen av sitt anförande, däri han uttalar sig mot upptagandet av »fylleristerna» i lagen om behandling av alkoholister, med att framhålla, att det egentligen vore den befarade bristen på anstaltsplatser, som gjorde, att han icke vågade sig på att följa kommittén på denna punkt.

Den föregående talaren yttrade, att det vore orätt att både döma en person till straff och internera honom å anstalt. Även detta yttrande synes vittna om, att den föregående talaren icke riktigt uppfattat innebörden av den sistnämnda åtgärden. Det är ju nämligen icke för att straffas som en person sättes in på en alkoholistanstalt. Det är dels en skyddsåtgärd från samhällets sida, dels avses därmed, att man om möjligt skall söka återföra honom till ett nyktert och ordentligt liv. Denna synpunkt bör fasthållas. Det är icke straff det här gäller utan *uppföstran* till nykterhet och ordentlighet. Jag kan också nämna, att resultatet i detta hänseende, så vitt man hittills kan döma, varit öfver förväntan gynnsamt, beroende på det goda läge, anstalten fått, och den utmärkta ledning den kommit under.

Ang. utsträckt tillämpning av lagen om behandling av alkoholister.
(Forts.)

Av de cirka 50 personer, tillhörande Stockholms stad, som utskrevos från Vengarn förra året — de tidigast utskrivna ha nu varit ute ett år — är det ett trettiotal som sedan förhållit sig nyktra och ordentliga, och bland dem befinna sig även sådana fall, som jag från början trots vara fullkomligt hopplösa.

Det är ej heller så, som den föregående talaren sade, att det i alla andra länder är domstolarna, som bestämma om intagning å alkoholistanstalterna. I Schweiz fattas beslut härom i första hand av de kommunala myndigheterna, och sedan underställes beslutet regeringsrådets (Regierungsrats) godkännande. Här i Sverige var det nog från början tanke på, att domstolarna skulle besluta i dessa ärenden. Jag får säga, att när jag började mitt arbete i fattigvårdslagstiftningskommittén, där jag på särskilt uppdrag deltog i arbetet beträffande alkoholistlagstiftningen, hade jag också tänkt mig, att det skulle vara domstolarna, som i detta avseende skulle bestämma; men under ärendets behandling befanns det snart, att en sådan anordning skulle leda till stora olägenheter. Inom kommittén stannade man också enhälligt vid den uppfattningen, att det från många synpunkter skulle vara bättre, att Konungens befallningshavande bleve den myndighet, som härvidlag hade avgörandet. Och när denna fråga var före i riksdagen 1913, då lagen blev antagen, restes icke, efter vad jag kan erinra mig, något motstånd mot lagförslaget på denna punkt.

Jag övergår nu till det andra skälet, som av den föregående talaren anfördes mot att nu begära utredning om alkoholistlagens utvidgning i den utsträckning, som kommittéförslaget innebar. Här syntes det mig, som om han själv slog ihjäl sitt skäl. Å ena sidan anförde han, att försiktigheten bjöde att icke utsträcka lagen, då man icke kunde veta, i vad mån platser bleve behöfliga, och ej kunde förutsäga, hur det skulle komma att gestalta sig, sedan nuvarande restriktioner upphört, och han citerade i detta sammanhang, för att riktigt belysa, huru riskabelt det vore att utvidga lagen, några siffror angående antalet fylleriförseelser år 1909, alltså för en tid långt före den lagstiftning med individuell kontroll å spritdrycker som sedan några år tillbaka varit i kraft. Men på samma gång som han säger detta, att, med hänsyn till att det skulle kunna bli alltför många, som behöfde plats å alkoholistanstalt, det vore riskabelt att utvidga lagen i fråga, säger han strax därefter: Varför nu komma och begära utvidgning av lagen, när fylleriförseelserna bliva allt mindre, då det snart inte finns sprit att få? Vad nu beträffar den första synpunkten han här anført, ber jag få framhålla, att det väl dock icke kan tänkas, att man någonsin mer i vårt land skall komma tillbaka till de gamla rusdrycksförhållandena. Detta synes mig vara uteslutet på grund av det resultat, som man med säkerhet kan vänta sig av den nya rusdrycksförordningen, som av förra årets riksdag blev antagen för att nästa år träda i kraft, ty det är ju dock så, att genom denna reform en högst betydande inskränkning i rusdryckshanteringen är genomförd. Om nu de av Kungl. Maj:t utfärdade kristidsbestämmelserna skulle upphöra, hava vi lyckligtvis

den nya rusdrycksförordningen inom kort i kraft. Jag skall här endast peka på några punkter av nykterhetsbefrämjande betydelse i denna förordning. Maximikvantitetsbestämmelse gäller för spritdrycker ävensom för andra rusdrycker som inträda som ersättning för de egentliga spritdryckerna. Handeln med öl och vin är lagd under systembolagen med individuell kontroll införd även för dessa rusdrycker. Den fria importrätten ej endast beträffande spritdrycker utan även för öl och vin är upphävd. Agenternas verksamhet hos enskilda är förbjuden; endast till systembolagen och till partihandlare få agenter för rusdrycker sälja. De egentliga ölkaféerna försvinna, då det icke får serveras maldrycker över 3,6 volymprocent alkohol utan lagad mat. Betydande inskränkningar gälla även beträffande tiderna för utskänkning. Det kan väl ej sättas i fråga, att man med denna rusdrycksförordning någonsin skall återkomma till de gamla rusdrycksförhållandena, och jag betvivlar, att de, som skulle vilja mildra restriktionerna i denna förordning, skola lyckas.

Ang. utsträckt tillämpning av lagen om behandling av alkoholister.
(Forts.)

Därtill kommer ännu en omständighet att taga i betraktande, och det är att det icke endast är Venngarn, som står till disposition för alkoholistvården, om det behövs flera platser för detta ändamål. Vi ha för närvarande föga mer än ett 40-tal av Venngarns 100 platser upptagna; men vi ha även andra alkoholistanstalter än denna statens egen anstalt.

Ett par av dessa hava blivit tagna i bruk som epileptikeranstalter, och Stockholms stads alkoholistanstalt har man nu begärt att få använda till skyddshem. Tillåtelsen att få använda alkoholistanstalt för annat ändamål gäller emellertid endast för den tid, de icke behövas för sitt ursprungliga ändamål. Vi hava alltså många platser utöver dem, som nu komma till användning, att taga i bruk, då de behövas. Det är naturligtvis just därför, att fylleriförseelserna minskat så mycket, att man kan räkna med att verkligen kunna få anstaltsplats för sådana alkoholister, som upprepade gånger blivit dömda för fylleri och icke låtit rätta sig av nuvarande straff, som jag anser att man nu kan göra denna utvidgning av lagen. Jag kan icke se något skäl till att, därför att antalet fylleriförseelser blivit mindre, man icke skulle å anstalt omhändertaga dem, som verkligen äro åt dryckenskap hemfallna och upprepade gånger göra sig skyldiga till fylleri — och sådana finnas trots nuvarande stränga restriktioner. Detta känner jag till från min verksamhet inom Stockholms stads nykterhetsnämnd. Vi hava vid varje sammanträde haft nya fall anmälda, och vad som nu har betydelse som orsak till alkoholmissbruk är bl. a. surrogaten. Nu är surrogatens betydelse visserligen överskattad såtillvida, som surrogaten icke skapa alkoholister, men de som redan äro alkoholister tillgripa ej sällan surrogat, då rusdrycker ej stå att få. Sedan förekomma bland de till nykterhetsnämnden anmälda även fall där alkoholmissbruket berott på brännvin, som erhållits genom lönnbränning.

Jag vill gentemot den föregående talaren även särskilt framhålla, att det finns naturligtvis icke ringaste fara för att en person, som året om lever nyktert och ordentligt, men ett par tre gånger

Ang. utsträckt
tillämpning av
lagen om be-
handling av
alkoholister.
(Forts.)

tar sig ett rus — även om han därvid är så litet aktgivande på sig själv att han uppträder berusad på gatorna — därför kan bli dömd till intagning å alkoholistanstalt. Den risken kunna vi helt och hållet bortse från, ty det måste först och främst konstateras, att en person är hemfallen åt dryckenskap, för att han skall kunna falla inom alkoholistlagens tillämpningsområde. För min del kan jag icke se något rimligt skäl, varför vi icke nu skola utvidga lagen, så att vi kunna omhändertaga sådana alkoholister, som upprepade gånger dömts för fylleri, och intaga dem å en alkoholistanstalt, när vi nu hava så god tillgång på platser, och när vi på grund av den rusdryckslagstiftning, som redan blivit genomförd, kunna hava förhoppning om, att även om förhållandena icke alltid skola bli lika gynnsamma som nu, vi dock aldrig skola komma tillbaka till de gamla rusdrycksförhållandena.

Så skall jag till sist be att få fästa uppmärksamheten på ett särskilt skäl, som vi i motionen anført, för alkoholistlagens utvidgning, nämligen den utsträckt befogethet, som nykterhetsnämnden enligt den nya rusdrycksförordningen får från och med nästa års början. Det är nämligen stadgat i den, att nykterhetsnämnden skall övervaka nykterhetstillståndet i samhället. Vid sådant förhållande vore det högst olämpligt, om nykterhetsnämnden icke skulle kunna ingripa mot en till dryckenskap hemfallen person, som upprepade gånger gör sig skyldig till fylleri och icke låter sig rätta av straffet. Det vore, som sagt, högst olämpligt, om en sådan person icke skulle kunna inkallas inför nykterhetsnämnden, vilket emellertid nu icke kan ske, då nykterhetsnämnden äger rätt att för tilldelande av föreställningar och varningar inkalla endast dem, som falla inom alkoholistlagens tillämpningsområde.

Jag vill slutligen fästa uppmärksamheten på, att det icke är så, att alla som falla inom denna lags tillämpningsområde med nödvändighet skola bli internerade. Tvärtom, lagen lägger mycket stor vikt vid de i densamma angivna *förebyggande åtgärderna*, och vår erfarenhet från Stockholms stads nykterhetsnämnd är, att en mycket stor del av de personer, som bliva anmälda till nykterhetsnämnden när de märka, att det är allvar och att fara hotar för att de skola bli internerade under intill ett års tid, låta rätta sig och ändra sina levnadsvanor, så att internering icke blir behöfelig. Vi skola alltså icke räkna med, att alla dessa till dryckenskap hemfallna, som upprepade gånger blivit dömda till fylleri, skola behöva interneras, utan endast de, som icke taga varning, när de få veta att de kunna för längre tid intagas å alkoholistanstalt. Jag ser intet som helst skäl för att icke *lagens preventiva verkan* skulle få komma även denna grupp av alkoholister till godo.

Nu är det ju så, att motionen gällde ett direkt ändringsförslag av lagen. Utskottet har emellertid icke gått med härfpå utan föreslagit en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i frågan, och då jag för min del finner de skäl, som utskottet anført för sin ståndpunkt, vara rimliga, ber jag därför nu, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Dahl: Det förefaller mig, som om den ärade reservanten gjorde denna fråga något större än vad den i själva verket är. Det är ju i alla fall så, att själva principen angående internering har lagstiftaren redan tagit ståndpunkt till, och det rör sig här icke om något annat än frågan om lämpligheten av att utsträcka interneringsvänet till ett visst område, som redan tidigare varit ifrågasatt, men då blev undantaget väsentligen på grund av praktiska skäl. Det anmärktes då, som reservanten erinrar, att utrymmet på de nämnda anstalterna icke kunde anses medgiva, att jämväl vanedrinkare, som i det övriga icke fyllde förutsättningarna för internering, d. v. s. att de icke ansågos farliga för andras liv och säkerhet och för sina närmaste, skulle medtagas. Nu ha i alla fall tillkommit sådana förhållanden, att man på goda grunder kan förutsätta, att åtminstone i viss utsträckning utrymme för denna klass skall kunna beredas.

Greve Spens föll vidare tillbaka på det andra skälet, som tidigare föränlett, att icke dessa vanedrinkare inrymts, nämligen det att internering borde träda i stället för den allmänna straffbestämmelsen, och att således därmed borde anstå, till dess en omläggning av strafflagen i detta stycke skett. Jag vill icke underkänna värdet av detta skäl, men jag kan icke tillerkänna det avgörande betydelse: jag kan icke finna, som greve Spens, det så synnerligen orimligt, att drinkare skola »både lida straff och interneras». Det föreföll, som om greve Spens betraktade interneringen som ett slags straffpåföljd, som den dock ingalunda är, utan interneringen är en åtgärd att förbättra och hjälpa denne drinkare i stället för att straffa honom. Jag vill säga, att när man som domare har vid mångfaldiga tillfällen haft sig ålagt att, kanske ett tjugtals gånger på ganska kort tid, döma till bötesstraff för upprepade fylleriförseelser, och då man vidare vet, att dessa bötesstraff resultera i böternas avtjänande i fängelse, så kan man ej taga avstånd från att försöka att bättra denne för påverkan av straffet tydligen oåtkomlige individ. Det är även ur synpunkten av samhällets rätt som det förefaller mig nödvändigt att tillgripa internering. Det kostar samhället ganska mycket i penningar att tillhandahålla fängelseutrymme och bespisning för alla dessa vanedrinkare. Det förefaller mig därför, när frågan åter förts fram, ganska svårt att ställa sig avvisande mot densamma; det är, som redan anmärkts av herr Petré, f. ö. icke här det spörsmålet uppe att taga definitiv ståndpunkt till själva saken, ty det gäller en utredning. Skulle det visa sig, som greve Spens nyss förutsatte, att frågan angående utrymme på nuvarande alkoholistvårdanstalter ställer sig annorlunda, än vad som för närvarande är fallet, ja då får också avgörandet i frågan lämpa sig därefter, men en utredning förefaller mig åtminstone mycket svårt att avvisa.

Jag har därför, herr vice talman, icke kunnat annat än ansluta mig till utskottets mening, till vilken jag yrkar bifall.

Greve Spens: Herr talman! Jag skall be att få säga några ord i anledning av de två sista talarnas yttranden.

Ang. utsträckt
tillämpning av
lagen om be-
handling av
alkoholister.

(Forts.)

Herr Petré n framhö ll till en början, att de alkoholister, som ä ro intagna på Venngarn, icke ä ro farliga, utan lätta att komma till rätta med, som han uttryckte sig. Men han tycktes därvidlag huvudsakligen vara den rena psykiatrikern. Han uppfattade antagligen icke m n mening, som var den, att de rena brottslingstyper och lösdrivarelement, som där förekomma, skulle hava ett dåligt inflytande på karaktären hos de andra mera oförvitliga och för samhället mindre olägliga personer, som där ä ro intagna.

Sedan sade herr Petré n ytterligare, att interneringen av dessa fyllerister icke ä r ett straff. Icke heller jag har sagt att interneringen ä r ett straff, utan jag har sagt, att man både straffar dem och internerar dem efteråt, och det tycker jag icke ä r lämpligt. I praktiken kommer det alltid att bli så, att de komma att interneras omedelbart efter det de blivit anhå llna för fylleri och avsuttit sitt straff eller betalat sina böter. Då ha de ju redan lidit det straff, som lagen kräver för förseelsen, men ä ndock sättes man in dem på en interneringsanstalt. Nu veta de av herrarna, som läst professor Thyréns strafflagsutkast, att han såsom påföljd för en hel del förseelser tänkt sig internering utan vidare i stället för straff. Jag tror, att det ä r det riktiga.

Vidare sade herr Petré n, att det i två kantoner i Schweiz ä r så, att det icke ä r domstolorna, som förordna om insättning på alkoholistanstalt. I den ena av dessa kantoner ä r det så, som det står angivet i utskottsutlåtandet, att det beror på vederbö rande kommunala myndighet att besluta om insättning på alkoholistanstalt, och så långt vill väl ingen här i kammaren gå, att det skulle överlämnas åt de kommunala myndigheterna att bestämma, huruvida en person skall intagas på alkoholistanstalt eller icke. Beträffande den andra kantonen finnes ingenting närmare angivet i utlåtandet, men jag tvivlar icke alls på att herr Petré n har rätt i detta avseende. Det torde emellertid vara förlåtligt, att jag ej tänkte på dessa två små kantoner i Schweiz. då jag sade, att i utlandet allmän domstol beslutade om internering.

Så anmärkte herr Petré n på att jag anförde så gamla siffror som från år 1909. Men dessa ä ro de sista tillgängliga siffrorna och de, som ä ro åberopade av fattigvårdslagstiftningskommittén. Några andra kunde man icke gärna anför a.

Herr Petré n sade ytterligare, att man aldrig kan komma tillbaka till de gamla förhå llandena, sedan vi fått den nya rusdrycksförordningen. Ja, det vill ä ven jag hopps, men man kan icke säkert veta, om det icke kan uppstå något slags reaktion mot denna lag. I varje fall kan det nog hända, att det uppstår lönnkrögeri och användning av surrogater, låt vara att dessa surrogater icke gärna i och för sig gö ra folk till alkoholister, såvida de icke åtminstone i någon mån ä ro det förut. Så nog kan man tänka sig, att antalet fyllerister kan komma att finnas i den myckenhet, att Venngarn kan komma att fyllas.

Herr Petré n sade ytterligare, att där fanns god tillgång på platser. Denna goda tillgång utgöres ju emellertid endast av 40 platser.

Han sade vidare, att det även finnes andra alkoholistanstalter, men medgav, att dessa tagits i bruk för andra ändamål. Då är det icke lätt att vinna en återgång, så att dessa anstalter åter igen kunna upptagas för alkoholistvård. Följden blir naturligtvis den, att man måste bygga nya och dyrbara anstalter.

Ang. utsträckt tillämpning af lagen om behandling af alkoholister.

(Forts.)

Y vidare framhöll herr Petrén, att uttrycket »hemfallen åt dryckenskap» är en stor garanti för att icke alltför många komma att interneras. Såsom jag förut nämnt, är det emellertid ett mycket tånjbart begrepp, om en person är hemfallen åt dryckenskap eller icke. Det kan nog vara föremål för subjektivt bedömande.

Herr Dahl anförde, att det vid 1913 års riksdag väsentligen var av praktiska skäl, som man då icke tog upp detta förslag från fattigvårdslagstiftningskommittén. Man kan ju möjligen säga, att departementschefen då uttryckte sig så, att han satte de praktiska skälen i första rummet. Men lagrådets yttrande och vad som sedan förekom i lagutskottet utvisade otvetydigt, att man ur principiell synpunkt höll mycket strängt även på de andra skälen. Sedan sade herr Dahl — jag skall icke till bemötande upptaga allt vad han sade, då jag icke alltför länge vill upptaga kammarens tid — att det kostar samhället så mycket att hava fylleristerna i fängelserna. Ja, det kan ju vara, och det är ju möjligt, att man sedermera i samband med en strafflagstiftning kan hitta på andra åtgärder. Men tro icke herrarna, att det kostar bra mycket mera, om man skall uppföra nya alkoholistanstalter och där underhålla fylleristerna.

Herr talman, jag ber att fortfarande få vidhålla mitt avslagsyrkande.

Herr Petrén, Alfred: Herr talman! Jag skall nu icke bli mångordig, men jag anser mig böra med några ord besvara det sista yttrandet.

Först och främst vill jag då förtydliga mitt första yttrande, då jag sade, att det är ett fåtal av de på alkoholistanstalt intagna, som äro besvärliga. Jag avsåg därmed icke allenast sådana, som kunde vara direkt farliga på anstalten — det är över huvud taget ytterst sällsynt, att alkoholister i nyktert tillstånd uppträda våldsamt — utan jag menade med å anstalt besvärliga även sådana, som i moraliskt hänseende hava ett ogynnsamt inflytande på de andra. Som nämnts är denna grupp emellertid relativt liten. Jag har dock beaktat den olägenhet dessa individer åstadkomma, och jag kan också nämna, att jag i slutet av förra året gjort en framställning om att få till stånd en lagändring, så att överflyttning av dessa å alkoholistanstalt besvärliga individer till tvångsarbetsanstalter bleve medgiven, vilken framställning för närvarande lärt vara föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Då den föregående talaren uttalade den förmodan, att de alkoholistanstalter, som nu äro upplåtna för andra ändamål, alltjämt komma att användas för dessa nya ändamål, även om de skulle behövas till alkoholistvården, så tog han miste, ty Kungl. Maj:t har i allmänhet gjort såsom villkor, att de endast få användas för andra

*Ang. utsträckt
tillämpning av
lagen om be-
handling av
alkoholister.*

(Forts.)

ändamål, så länge de icke behövas för alkoholistvården. Alltså skola de åter tagas i bruk såsom alkoholistanstalter, så snart det blir behöfligt.

Vidare vill jag med anledning av det sista yttrandet nämna, att det i Schweiz är så, att det i *alla* kantonen, som hava lagstiftning på detta område, är regeringsrådet, som i sista hand bestämmer om tvångsintagning å alkoholistanstalt, ingenstädes domstolarna. Även kan jag nämna, att de länders lagar och lagförslag, som medgiva, att en för fylleri till fängelse dömd person kan intagas på alkoholistanstalt, icke alltid utesluta kombinationen av intagning på alkoholistanstalt och undergående av fängelsestraff. I den norska lagen i fråga säges det sålunda, att därest en drinkare, som för fylleri å dömts fängelsestraff, insättes på alkoholistanstalt, kan straffet helt eller delvis efterskänkas. Detta stadgande innebär ju, att det också kan bliva bägge delarna, både straff och internering, det ena först och det andra sedan. Vidare finnes i det tyska strafflagsförslaget av år 1909 en bestämmelse, enligt vilken den, som avtjänat fängelsestraff för upprepade fylleriförseelser, sedan kan tvångsinterneras å alkoholistanstalt; här är alltså bestämt att straffet först skall gå i fullbord och internering sedan följa.

Vad nu lagrådets yttrande i frågan beträffar, är det visserligen riktigt vad greve Spens sade. Men lagrådet uttalade sig därvid framför allt mot den möjligheten, att en å alkoholistanstalt internerad person skulle kunna därifrån uttagas för att undergå förvandlingsstraff eller bötesstraff eller skulle kunna sättas att avtjäna sådan efter det han utskrivits från alkoholistanstalten. Därom är jag fullkomligt ense med lagrådet, att ett sådant förfarande vore högst olämpligt. Helt annorlunda ställer det sig, om det först kommer ett kortvarigt fängelsestraff och sedan intagning icke på en straffanstalt, såsom greve Spens återigen uttryckte sig, utan på en *uppfodringsanstalt*. Jag skall be att få ännu en gång stryka under, att det icke är för att straffas, utan för att uppfodras till att bli en nykter och ordentlig människa, som en person tages in på en alkoholistanstalt, och jag vill åter särskilt framhålla, att det i många flera fall, än man vågat hoppas, även lyckats i detta avseende. Därtill kommer, att de personer, som hava varit intagna på alkoholistanstalter och sedan blivit nyktra, i allmänhet äro tacksamma mot anstalterna och mot dem, som ombesörjt deras intagande å dessa. Jag har sålunda erhållit flera brev från numera nyktra och ordentliga personer, vilka hava utskrivits från Venngarn, i vilka de tackat för, att man medverkat till, att de kommit till en annan uppfattning i fråga om bruket av rusdrycker och därigenom blivit helt andra människor. Och då man har sådana erfarenheter, må herrarna icke förundra sig över, att man gärna vill, att förmånen av en alkoholistanstalts uppfodrande verksamhet skall komma ännu flera av dem till godo, som behöva komma i åtnjutande av densamma.

Herr talman, jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Greve Spens: Jag skall icke inlåta mig på det mesta av vad herr Petrén i sitt sista yttrande anfört. Jag skall endast be att få säga, att då Kungl. Maj:t, såsom herr Petrén nämnde, uppställt som villkor för att de gamla anstalterna skulle kunna få användas till andra ändamål än som alkoholistanstalter, att de, om så behöves, ånyo skulle bliva alkoholistanstalter, så är det ju klart, att om de anstalter, som nu användas för andra ändamål, ånyo skulle komma att behövas för sina gamla ändamål, komme alldeles säkert nya byggnader att behöva uppföras för de andra ändamålen och den ifrågasatta lagändringen skulle ju sålunda alltid komma att medföra en del stora och kostsamma nybyggnader, låt vara för andra ändamål än alkoholistvård.

Ang. utsträckt tillämpning av lagen om behandling av alkoholister.

(Forts.)

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder framkomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle avslå såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Greve Spens begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 35, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, avslås såväl vad utskottet hemställt som den i ämnet väckta motionen.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 25.

Herr statsrådet friherre *Palmstierna* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 257, med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i värnpliktslagen;

nr 269, angående inköp av vissa tomter å Saltö i Karlskrona samt uppförande därstädes av ett bostadshus för varvsarbetare; ävensom

nr 270, angående ytterligare anslag å tilläggsstat för år 1918 till uppförande av en mässbyggnad för underofficerare och manskap vid Oscar-Fredriksborg m. m.

Föredrogos ånyo jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 37, i anledning av väckt motion om bidrag av statsmedel till kostnaden för torrläggning av torvmossar;

nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ned-sättning i arrendet för Toppetorps kvarn å Ankarsrums kronopark i Kalmar län;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående av-händande av ett kronan tillhörigt, från lägenheten Låsholmen av-söndrat område vid Karlsborgs lastageplats i Nederkalix socken;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för överjägmästaren C. I. Stiernspetz att för ålderstillägg tillgodo-räkna sig viss tjänstgöring; samt

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående av-stående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första kammarens första tillfäl-liga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Konungen om vidtagande av åtgärder för den värnplik-tiga ungdomens utbildning i yrkestekniska ämnen, bifölls vad ut-skottet i detta utlåtande hemställt;

och skulle jämlikt § 63 riksdagsordningen detta beslut genom utdrag av protokollet delgivas andra kammaren.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rese-bidrag till vissa patienter vid radiumhemmet i Stockholm;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ålders-tillägg åt vaktmästaren vid länsstyrelsen i Uppsala län R. S. Fred-riksson; samt

nr 42, i anledning av väckt motion om anslag till anordnande och bevakning av till vintervägar å isen i allmän farled hörande broar.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Anmälades och godkändes:

statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 108 till Ko-nungen, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande

av medel till tecknande av aktier för statens räkning i aktiebolaget elektrolytverken; samt

riksdagens kanslis förslag till riksdagens skrivelse nr 117, till Konungen angående åtgärder från statens sida till underlättande av jordbrukarnas kamp mot ogräsen.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 241, angående tjänstårsberäkning för tillförordnade folkskollinspektören Knut Bernhard Kjellmark för uppflyttning i högre lönegrad;

nr 269, angående inköp av vissa tomter å Saltö i Karlskrona samt uppförande därstädes av ett bostadshus för varvsarbetare; samt

nr 270, angående ytterligare anslag å tilläggsstat för år 1918 till uppförande av en mässbyggnad för underofficerare och manskap vid Oscar-Fredriksborg m. m.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 242, angående understöd från småskollärares m. fl. åldersunderstödsanstalt åt förra småskolläraryninnan Henny Josefina Andersson; och

nr 243, angående understöd åt vissa småskollärarynkor.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 249, angående försäljning av ett område av Östkindis häradsallmänning Kolmården nr 1; och

nr 258, angående anslag å tilläggsstat för år 1918 under nionde huvudtiteln för undersökning av vissa mineralfyndigheter.

Föredrogos och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 257, med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa paragrafer i värnpliktslagen;

nr 263, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 17 april 1916 angående vissa utfästelser rörande införsel och utförsel av varor m. m.;

nr 264, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärf av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri;

nr 265, med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av

lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot fortskaffande av gods med svenskt fartyg mellan utrikes orter; samt

nr 266, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 19 juni 1917 med vissa bestämmelser mot oskäliga pris under utomordentliga av krig föranledda förhållanden.

Herr *Ström* väckte en motion, nr 156, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hyresstegring m. m.

Motionen hänvisades till lagutskottet.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 5 A, angående regleringen av utgifterna under riksstatens för år 1919 femte huvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet;

nr 5 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1918 femte huvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande av vissa förskottsvis utgivna medel;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till professorn H. Sjögren för genom eldsvåda förstörd egendom;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning av en skjutbana för Norrbottens regemente;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anläggning av skjutbana för Smålands artilleriregemente;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inköp av vissa byggnader å Axvall;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av allmänna besparingar å riksstatens femte huvudtitel för utförande av minrälsanordningar å kanonbåtarna Rota och Disa;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av behållningar å vissa extra anslag till täckande av merkostnad för utförande av ändring å undervattensbåten nr 1;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av behållning å vissa extra anslag till täckande av merkostnad för utförande av ändringsarbeten å minfartyget Clas Fleming; och

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkt 205 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående laboratoriebyggnad m. m. för tekniska högskolans fackskola för kemisk teknologi;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension till avlidne förrådsförmannen vid statens järnvägar Anders Perssons änka;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fyllnadspension åt kronojägaren M. L. Brusell; och

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fyllnadspension åt professorn E. G:son Odelstierna; samt

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om ordnande av bostadstillgången inom vissa samhällen.

Justerades aderton protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1,45 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.

Tisdagen den 16 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Schotte* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 248, angående förhöjt understöd åt bokförmiddlingsanstalterna;

nr 256, angående ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund;

nr 259, angående anslag till arbetslöshetens bekämpande;

nr 261, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 1 och § 42 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, till lag om ändrad lydelse av §§ 21, 22 och 31 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 6 och 7 samt §§ 3 och 16 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 ävensom om upphävande av § 2 mom. 5 i sistnämnda förordning;

nr 262, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, till lag om ändrad lydelse av § 23, § 24 mom. 1, §§ 27 och 28, § 29 mom. 1, §§ 30, 31, 35 och 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt till lag om ändrad lydelse av § 6 mom. 2, § 10 mom. 1, §§ 11—14, § 15 mom. 1, §§ 16, 17, 20 och 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

nr 267, angående avstående av viss statens järnvägar tillhörig mark;

nr 268, angående befrielse för linjeförmannen vid telegrafverket J. A. Norrströms stärbhus att ersätta visst förkommet belopp m. m.;

nr 273, angående lån till aktiebolaget svenska linberedningssällskapet;

nr 274, angående pension åt folkskolinspektören Johannes Sunneman;

nr 275, angående uppförande av nybyggnad för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda;

nr 276, angående försäljning av folkskoleseminariets i Falun äldre tomtområde m. m.;

nr 277, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 2, 3 och 4, § 18 samt § 40 mom. 1 i förordningen om landsting den 21 mars 1862;

nr 280, angående tilläggsbidrag till vissa innehavare av odlingslägenheter och skogstorn å kronomark i de sex nordligaste länen;

nr 281, angående tilläggsbidrag till innehavare av nybyggeslägenheter inom Alträskis nybyggesområde i Norrbottens län m. m.; och

nr 282, angående försäljning till staden Västerås av kronoegendomen Vallby nr 4 i Västmanlands län.

Justerades protokollen för den 10 och den 12 innevarande månad.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om viss frihet från skatt till staten för aktiebolaget elektrolitverken m. m. ävensom en i ämnet väckt motion; och

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till dels förordning om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt och dels förordning om ändrad lydelse av 8 § i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst.

Anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 30 § i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 m. m.; och

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt befattningshavaren vid postverket P. A. Larsson.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 123, till Konungen i anledning av väckt motion om ändring av 1 § i lagen om behandling av alkoholister.

Föredrogos följande från andra kammaren ankomna protokollsutdrag:

nr 412, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående avhjälpande av vissa missförhållanden vid rekivision av spannmål för statens räkning; och

nr 415, med delgivning av andra kammarens beslut över dess femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 5, angående väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående fastställande av skäliga maximi-
pris å lantbruksredskap m. m.

Första kammaren beslöt hänvisa ifrågavarande ärenden till sitt andra tillfälliga utskott.

Vid föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 413, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 6, i anledning av herr Sjölanders m. fl. motion, nr 264, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående avskaffande av legostadgan, beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

Anmäldes och bordlades

första särskilda utskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionerade lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor m. fl. jämte en i ärendet väckt motion;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigstidstillägg för år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i folkskollärarnas änke- och pupillkassa jämte en i ärendet väckt motion;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående krigs-

tidstillägg under år 1918 åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa; samt

nr 16, i anledning av väckt motion angående krigstidstillägg åt före detta befattningshavare, som vid början av år 1918 voro berättigade till pension från dövstumlärarynas pensionsanstalt; ävensom

första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion angående skrivelse till Konungen med begäran om undersökning av den svenska tobakshandlingens och dess personals läge.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 5 A, 5 B och 45—55, bankoutskottets utlåtanden nr 46—48 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 248, angående förhöjt understöd åt bokförmedlingsanstalterna;

nr 256, angående ordnande av tomtområdet vid folkskoleseminariet i Lund;

nr 259, angående anslag till arbetslöshetens bekämpande;

nr 268, angående befrielse för linjeförmannen vid telegrafverket J. A. Norrströms stärbhus att ersätta visst förkommet belopp m. m.; samt

nr 275, angående uppförande av nybyggnad för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.

Föredrogos och hänvisades till konstitutionsutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 261, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 1 och § 42 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, till lag om ändrad lydelse av §§ 21, 22 och 31 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 6 och 7 samt §§ 3 och 16 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 ävensom om upphävande av § 2 mom. 5 i sistnämnda förordning;

nr 262, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 28, § 29 mom. 4, §§ 30—32 och § 36 mom. 2 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862, till lag om ändrad lydelse av § 23, § 24 mom. 1 §§ 27 och 28, § 29 mom. 1, §§ 30, 31, 35 och 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 samt till lag om ändrad lydelse av § 6 mom. 2, § 10 mom. 1, §§ 11—14, § 15 mom. 1, §§ 16, 17, 20 och 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862; samt

nr 277, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, 2, 3 och 4, § 18 samt § 40 mom. 1 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet följande kungl. propositioner:

nr 267, angående avstående av viss statens järnvägar tillhörig mark;

nr 273, angående lån till aktiebolaget svenska linberedningssällskapet;

nr 280, angående tilläggsbidrag till vissa innehavare av odlingslägenheter och skogstorp å kronomark i de sex nordligaste länen;

nr 281, angående tilläggsbidrag till innehavare av nybyggeslägenheter inom Alträskis nybyggesområde i Norrbottens län m. m.; samt

nr 282 angående försäljning till staden Västerås av kronoegen-
domen Vallby nr 4 i Västmanlands län.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 274, angående pension åt folkskolinspektören Johannes Sunneman.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 276, angående försäljning av folkskoleseminariets i Falun äldre tomtområde m. m., blev denna proposition på begäran bordlagd.

Herr *Ekman, Carl Gustaf*, avlämnade en av honom och herr *Kvarnzelius* undertecknad motion, nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser mot oskälig hysesstegring.

Motionen hänvisades till lagutskottet.

Justerades tolv protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.17 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
